

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

**HÆRENS GARNISONER, INDKVARTERING,
KASERNER OG AREALER
SAMT SÆRLIGE MILITÆRE BYGNINGER.**

Litteraturfortegnelse udarbejdet af
P. I. LIEBE og E. BORGSTRØM

Det kongelige Garnisonsbiblioteks
litteraturfortegnelser **IV**

1976

I rækken af Det kgl. Garnisonsbiblioteks militærhistoriske bibliografier er hidtil udkommer:

- I. Litteraturfortegnelse til de danske hærafdelingers m. fl. historie. (1973) Ny revideret udg. 1976.
- II. De danske frivillige korps og borgervæbningernes historie. (1974).
- III A. Dansk Krigshistorie i det nittende århundrede. (1974).
- III B. Dansk Krigshistorie i det attende århundrede. (1975).

Under udarbejdelse:

Dansk Krigshistorie i det syttende århundrede.

Forsvarssagen i Danmark og Københavns Befæstning i Tidsrummet 1865 - 1922.

Planlagt:

Dansk Krigshistorie i det sekstende århundrede.

Dansk Krigshistorie i det tyvende århundrede.

Uniformer, faner, militærmusik samt danske afdelinger i udenlandsk tjeneste.

INDHOLDSFORTEGNELSE

Forord	Side	1
Forkortelsesliste	"	3
Garnisonering, indkvartering m.v. - generelt	"	4
Garnisonen i København	"	7
Københavnske kaserne:		
Artillerivejs kaserne med Faste Batteri	"	9
Bådsmandsstrædes kaserne	"	10
Fredericiagades kaserne	"	11
Fæstningens Materielgård	"	12
Gammelholm	"	13
Guidekasernen i Amaliegade	"	13
Herluf Trollesgades kaserne	"	14
Hestgardens kaserne	"	14
Husarkasernen ved Østerport	"	15
Ingeniørkasernen - se Svanemøllens kaserne		
Jægersborg kaserne	"	16
Kong Georgsvejs kaserne	"	17
Kongelige militære Manege, den - se Rysensteens Bastion ...		
Kronprinsessegadens kaserne	"	17
Kvæsthusgadens kaserne	"	18
Livgardens kaserne	"	19
Rigensgades kaserne	"	20
Rysensteens Bastion, kasernen i	"	22
Skydeskolen for Håndvåben	"	22
Strandgadens kaserne	"	23
Svanemøllens kaserne og Ryvangen	"	24
Sølvgadens kaserne	"	25
Wildersgades kaserne	"	27
Vognmandsmarkens kaserne - se Svanemøllens kaserne		
Østerbrogades kaserne	"	28
Københavnske militærområder:		
Fælledeerne	"	29
Ermelundslejren	"	30
Stengaardslejren	"	30
Kalvebod Skydeterræn	"	30
Garnisonsskirkegård	"	31
Kastellet Frederikshavn	"	32
Sjælland med omliggende øer samt Bornholm:		
Antvorskov kaserne - se Slagelse		
Avedørelejren	"	38
Farum kaserne	"	39
Frederiksværk	"	40

Helsingør	Side	41
Holbæk	"	42
Høvelte kaserne	"	43
Jægersprislejren	"	44
Køge	"	45
Melbylejren	"	45
Nakskov	"	45
Næstved	"	46
Præstø	"	47
Ringsted	"	47
Roskilde	"	48
Sandholmlejren	"	49
Sjælsmark kaserne	"	49
Slagelse m/Antvorskov kaserne	"	50
Sorø	"	51
Stubbekøbing	"	51
Vedbæk	"	52
Vordingborg	"	53
Bornholm	"	54

Fyn:

Assens	"	55
Faaborg	"	55
Middelfart	"	55
Nyborg	"	56
Odense	"	57
Svendborg	"	57

Jylland:

Bjerringbro	"	58
Borris	"	58
Fredericia	"	59
Fuglsølejren	"	59
Funder	"	60
Grenaa	"	60
Gråsten	"	60
Haderslev	"	61
Hald, lejren ved	"	62
Hevringlejren	"	63
Holstebro	"	63
Horsens	"	64
Hostrup	"	64
Kolding	"	65
Lemvig	"	65
Løgumkloster	"	65
Mariager	"	66
Oksbøl	"	66
Padborglejren	"	67
Randers	"	68
Ribe	"	69
Ringkøbing	"	69
Skanderborg	"	69
Skive	"	70
Søgårdlejren	"	71
Sønderborg	"	71

Tønder	Side	72
Varde	"	73
Vejle	"	73
Viborg	"	74
Æbeltoft	"	75
Åbenrå	"	75
Ålborg	"	76
Århus	"	77
Garnisoner i hertugdømmerne	"	78
Særlige militære bygninger:		
Frederiksberg Slot	"	80
Garnisons kirke	"	81
Gjethuset	"	83
Gurrehus	"	83
Hovedvagten	"	84
Jernbanemagasinet	"	84
Krudthusene	"	85
Krudttårnet i Frederikshavn	"	86
Københavns Militærhospital	"	87
Laboratoriebygningen	"	88
Nørrejyllands Tøjhus	"	89
Stokhuset	"	90
Ryttergodser og rytterskoler	"	91

F O R O R D

Den foreliggende bibliografi har til formål at samle de historiske oplysninger, der findes, og som i bog- eller artikelform belyser Hærens indkvartering, garnisoner og kaserner gennem tiderne.

Om dette emne findes selvsagt en hel del oplysninger i bataillons- og afdelingshistorierne. Når der imidlertid kun nævnes forholdsvis få af disse fremstillinger her, skyldes det, at Det kgl. Garnisonsbibliotek i 1973 og 1976 udgav "Litteraturfortegnelse til de danske Hærafdelingers m.fl. Historie", hvortil kan henvises. I den foreliggende bibliografi nævnes kun de afdelingshistorier, hvis indholdsfortegnelse giver direkte oplysninger om, på hvilke sider eller i hvilke afsnit garniseringen eller kaserneeringen bliver omtalt. På siderne, hvor landsdelenes tidligere eller nuværende garnisonsbyer er nævnt, er først noteret den litteratur, der findes om selve garnisonen. Nederst på samme side er så noteret den litteratur, der findes om kasernerne i garnisonen.

Også i den righoldige personalhistoriske litteratur findes materiale, der mere eller mindre indgående skildrer garnisoring og indkvartering. En udvælgelse har i sagens natur været nødvendig, og der henvises således kun til værker, der skønnes at bringe materiale af speciel eller væsentlig betydning inden for emnets rammer.

I øvrigt findes et righoldigt materiale vedrørende garnisonerne, deres vagter, indkvartering m.v. i reglementer, instrukser og lignende. Eksempelvis skal nævnes: "Særlig Instruktion for Vagterne i Aalborg Garnison". Også reskripter, resolutioner og forordninger giver mange detaljerede oplysninger for den, der nærmere ønsker at studere emnet, men det skønnes, at disse ligger uden for litteraturfortegnelsens rammer.

Manuskriptet til denne Litteraturfortegnelse har været forevist oberst N.S.Lunn ved VLK, som ved hjælp og vejledning har kommenteret det, for hvilket Det kgl. Garnisonsbibliotek bringer obersten en hjertelig tak.

For de jysk-fynske indkvarteringssteders vedkommende har Vestre Landsdelskommando i 1975 påbegyndt udgivelsen af en fortrinlig beskrivelse af de jysk-fynske (og slesvig-holstenske) militære domiciler.

Nærværende bibliografi vil forhåbentlig kunne betragtes som et nyttigt hjælpemiddel for den, der ønsker nærmere oplysning om de enkelte

garnisoner, kaserner, indkvarteringssteder m.v. såvel i førnævnte landsdele som i det øvrige Danmark.

Følgende materiale er benyttet ved udarbejdelsen:

Eriksen og Krarup: Dansk historisk Bibliografi (indtil 1912),

Henry Bruun: Dansk historisk Bibliografi 1913-1942,

" " : " " " " 1943-1947,

Svend Thomsen, Drude Lange og Irmelin Nordentoft: Københavns Bibliografi, bd. 2 (1958),

" " " " " " " : Supplement til ovenstående 1951-1965,

Dansk Tidsskriftindeks 1948-1970,

Et stort antal topografiske værker, købstadshistorier og byhistoriske publikationer,

Artikler fra en række militære tidsskrifter, årbøger fra lokale historiske samfund, fagblade, værnsblade m.m.,

Utrykt materiale fra Hærens Arkiv,

Det. kgl. Garnisonsbiblioteks kartotek.

Det kgl. Garnisonsbibliotek vil være taknemlig for oplysninger om artikler eller andet materiale - f.eks. fra de mange soldaterforeningsblade - der måtte mangle i litteraturfortegnelsen. Dette vil siden blive bragt som supplement.

+ angiver, at det pågældende skrift findes på Det kgl. Garnisonsbibliotek.

Forkortelsesliste

Dansk Art. Tidsskr.	= Dansk Artilleri Tidsskrift.
HA	= Hærens Arkiv.
Ill. Tid.	= Illustreret Tidende.
KGB	= Det kgl. Garnisonsbibliotek.
Mil. Tid. eller MIT	= Militært Tidsskrift.
Tidsskr. f. Ing. Off.	= Tidsskrift for Ingeniørofficerer.
Tidsskr. f. Søv.	= Tidsskrift for Søvæsen.
VLK	= Vestre Landsdelskommando.

Hvor Trap: Danmark er nævnt, er udelukkende benyttet 5.udgave, 1959-72, red. af Niels Nielsen, Peter Skautrup og Povl Engelstoft.

Før og Nu udkom i årene 1915-23 + supplement til 1928, red. og udg. af F. Zachariae.

København før og nu udkom 1947-50 og var red. af S. Aakjær, M. Lebech og O. Norn.

Forsvarets arealer: En beretning fra forsvarsministeriets naturfredningsudvalg. Udgivet af Forsvarsministeriet og Miljøministeriet 1974.

GARNISONERING, INDKVARTERING m.v.

GENERELT

Garnisonering, indkvartering m.v. - generelt

Bøger, pjecer og manuskripter:

Ledetraad ved Forelæsningerne over Militair-Administration ved den kongelige militaire Høiskole. (1834). Side 292-93 og 302-15.

v.Trepka: Fremstilling af Indkvarteringsvæsenet i Danmark og Hertugdømmerne. (Håndskr. ms. i HA, 1836 - mrk. 355.71) 42 sider.

Holst, L.: Hoffet - Adelen - Landmilitairetaten. (Kjøbenhavn og Kongerigets Kjøbsteder for omtrent hundrede Aar siden, 1862, side 29-39).

+ Vaupell, Otto: Den dansk-norske Hærs Historie. I-II (1872-76) ill.

Rørdam, H.C.: Kaserner og Kvarterer. (Soldaternes Beskæftigelse i Fritiden, 1881, side 89-110).

+ Rist, P.F.: Fra Støvlet-Tiden. (1884) 283 sider.

+ Rockstroh, K.C.: Udviklingen af den nationale Hær i Danmark i det 17. og 18. Aarhundrede. I-III (1909-26).

+ Krøjer, J. og J.Hinge: Den danske Underofficer. (1916) 410 sider, ill.

+ Hovedtræk af Hærens Indkvarteringsforhold, navnlig i ældre Tid. (Haandbog for Hæren, 1925) 6 sider.

Spredte Oplysninger om Garnisoneringen før 1720. (Håndskr. ms. i HA, 1942 - mrk. 60 c) 50 sider.

Rytteriets og Fodfolkets Garnisoner fra ca. 1720 samt Summarisk Oversigt over Dislokationen 1807-13. (Håndskr. ms. i HA, u.å. - mrk.60 a) 76 sider.

Dislokationen under Sikringsstyrken 2/8 1914 - 31/3 1919. (Håndskr. ms. i HA, u.å. - mrk. 60 b) 29 sider.

+ Stevns, A.: Vor Hær i Krig og Fred. I-II (Fredericia 1942-43) ill.

+ Thaulow, Th.: Den danske Soldat gennem Tiderne. (1946) 248 sider, ill.

+ Johansen, Jens: Frederik VI's Hær 1784-1814. (1948) 275 sider, ill.

Jagd, P.B.: Forsvarets Bygningstjeneste 1.november 1957-1962. (1962) 51 + 5 sider, ill. Visse afsnit er klassificeret "Hemmelig".

+ Forsvarets arealer - en beretning fra forsvarsministeriets naturfredningsudvalg. (Udg. af Forsvarsministeriet og Miljøministeriet 1974) 138 sider, ill.

+ Lunn, Niels: De jysk-fynske styrkers domiciler. I. (Udg. af Vestre Landsdelskommando 1975) 179 sider, med kortskitser.

Garnisonering, indkvartering m.v. - generelt

Bøger, pjecer og manuskripter:

- + Lunn, Niels:m.fl.: De jysk-fynske styrkers domiciler. II. (Udg. af VLK 1976) ca. 185 sider, ill.

Artikler:

- + Bauditz, F.: Om Indkvarteringen i Fredsgarnisoner. (Tidsskr. f. Krigsvæsen 1858, p. 161-71).
- + Boldt, H.W.: Forordningen af 9de Mai 1806 og sammes Modificationer. (Dansk Militært Tidsskr. 1868, p. 24-34).
- + Lægmand, en: Vore Garnisonsbyer. (Vort Forsvar 1894, nr. 360).
- + Norrie, G.: Militære Sygehuse i Danmark i 1832. (Militærlægen 1908, p. 10-30).
- Jarmer, H.J.P.: De nye Øvelseslejre. (Vort Værn 1912, 2 sider, ill.).
- Lorenzen, P.: Hovedvagter. (Ill. Tid. 1915-16, p. 103-04, ill.).
- + Borberg, L.P.: Lidt om Indkvarterings- og Udskrivningsvæsenet. (Ministeriernes Maanedssblad 15. Dec. 1917; og Underofficersbladet 18.årg. 1918, nr. 7, 2 upag. sider).
- + Bygninger opført under Krigsministeriet af Hærens Bygningstjeneste. (Arkitektens Maanedshefte 1942, p. 169, ill.).
- + Sørensen, H.: Nogle Betragtninger vedrørende Kasernebyggeri efter Krigen. (T.f.Søværnen 1944, p. 189-97, ill.).
- Møller, F.V.: Hærens Indkvartering. (Propel 1946, nr. 8-9, p. 5).
- + Wulff, O.: Brigadens Baraklejre. (Tidsskr. f. Ing.Off. 1946, p.12-14, ill)
- + Danhuus, A.D.: Garnisonen og Byen. (Hærens årsskrift 1965, p.34-39, ill.)
- + Barding, A.: De danske Regimenter i 1832. (Våbenhist. Tidsskr. 1970, nr. 5, p. 98-99).

Garnisonering, indkvartering m.v. - generelt

Artikler:

- + Gustavsen, G.F.M. m.fl.: Hærens øvelsespladser. (Hærens årsskrift 1971, p. 43-52, ill.).
- + O.A.: Kasernearven. (Værnet 1973, nr. 8, p. 4-5, ill.).
- + Vejlstrup, L. Grove: Hærens kaserner moderniseres og flyttes ud. (Hærens årsskrift 1973, p. 50-53, ill.).
- + Nielsen, H.K.: Hvor har vi boet? (Musketten 1974, nr. 11, p.3 og 5, ill)
- + Kristensen, B.: Hærens garnisoner. (Hærens årsskrift 1974, p. 16-18).
- + Christiansen, V.: Natur og kampvogne. (Hærens årsskrift 1975, p. 60-62, ill.).

GARNISONEN

I

KØBENHAVN

Garnisonen i København

Bøger, pjecer og manuskripter:

- + Hauber, C.E.: Beskrivelse over den kongelige danske Residensstad Kiøbenhavn og de kongelige Slotte paa Landet. (1783) Side 178-80.
  - + Nyerup, R.: Garnisonen. (Kjøbenhavns Beskrivelse, 1800, side 255-65).
  - + Flamand, L.J.: Stadens Caserner. (Kjøbenhavn, dens ældre og nyere Historie, 1855, side 166-67).
  - + Nielsen, O.: Kjøbenhavns Historie og Beskrivelse. (Bind III, 1881, side 93-97; bind V, 1889, side 105-10).
  - + Bruun, C.: Kjøbenhavn. (1887-1901 Bind I, side 393-94; bind III, side 233-35 og 575-76).
  - + Helms, J.: Soldaterliv i Krig og Fred for en Menneskealder siden. (1889) side 88-111, ill.
- Smith, G.V.J.: Nogle Historiske Efterretninger om Kjøbenhavns, Christianhavns, Citadellet Frederikshavns og Rosenborgs Kommandantskaber. (Maskinskrevet afskr. i HA, u.å.) 106 foliosider.

Artikler:

- + Købke, J.P.: Indkvarterings- og Kaserneringsforholdene i Kjøbenhavn fra Byens Belejring i 1659 indtil nu. (MIT 1892, p. 503-22).
  - + Kier, J.: Kjøbenhavns Garnison for 100 Aar siden. (Militærlægen 1900, p. 135-39).
  - + Christensen, V.: Kommandanten og Magistraten. En Skildring fra Byens Fæstningstid. (Hist. medd. om KBH, 1907-08, I R 1, p. 489-535).
- Nübling, T.U.: Otte Aar i Danmark. (Vor Fortid, 1917, bd. 1; tillige Nær og Fjern 1875, bd. 4, nr. 163, p. 5-9; nr. 164, p. 4-7 og nr. 165, p. 7-9).

Garnisonen i København

Artikler:

- Thomsen, H.B.: Vagttjeneste i Kong Frederik VI's Dage. (Kastellet 1931, nr. 12, p. 9-12, ill.).
- + Krohn, Victor: Forgattering og andre gamle københavnske Minder. (Hist. medd. om KBH 1933, II R 5, p. 554-66).
- + Rockstroh, K.C.: Et Udvalg af Optegnelserne i Kjøbenhavns Garnisons-journaler 1663. (Hist. medd. om KBH 1934, III R 1, p. 211-15).
- + Rockstroh, K.C.: Af Kjøbenhavns Garnisons-Journaler 1664. (Hist. medd. om KBH 1937, III R 2, p. 393-402).
- + Rockstroh, K.C.: Af Kjøbenhavns Garnisons-Journaler 1665-69 og 1671. (Hist. medd. om KBH 1939, III R 3, p. 556-65).
- + Norrie, G.: Militære sygestuer i København i midten af det attende århundrede. (Hist. medd. om KBH 1958, IV R 5, p. 265-300, ill.).
- + Norrie, G.: Fra de norske troppers ophold i København 1762-1763. (Hist. medd. om KBH 1959, IV R 6, p. 319-54, ill.).
- + Norrie, G.: Garnisonens indkvartering i København 1763. (Hist. medd. om KBH 1962, p. 69-99, ill.).

KØBENHAVNSKE

KASERNER

Artillerivejs kaserne

Opslagsværker: + Trap: Danmark, bind II, p. 620.

Bøger, pjecer og manuskripter:

Artillerivejs kaserne. (Forsvarsministeriets Udvalg vedr. Forsvarets Lokaltiteter og Arealer inden for det storkøbenhavnske Område. Betænkning nr. 3, 1964, side 4-7, med 1 kort).

Artikler:

Den nye Artillerikaserne paa Amager. (Ugeblad f. Bygningshaandværkere 1890, p. 672-74).

+ Kohl, C.v.: 2det Artilleriregiments Kaserne paa Amager Fælled. (Militærlægen 1894, p. 209-18, m. 1 planche).

Faste Batteri

Bøger, pjecer og manuskripter:

+ Nicolaisen, Chr.: Amagerland i det 18. og 19. Aarhundrede. (Amagers Historie, III del, 1915, side 3-22, ill.).

Lehrmann, G.: Krigerisk idyl. (Københavnske kig, 1971, side 20-22, ill.).

Den ovenfor anførte Betænkning fra Forsvarsministeriet omhandler også Faste Batteri.

Bådsmadsstrædes kaserne

- Opslagsværker: + Trap: Danmark, bind II, p. 620.
+ Før og Nu, 1915, 1.årg. nr. 6.
+ København før og nu, 1948, bd.IV, p.106-07 og 158.

Bøger, pjecer og manuskripter:

- + Sterm, S.: Den ny Artilleri-Caserne. (Statistisk-Topographisk Beskrivelse over Hoved- og Residensstaden Kjøbenhavn, 1841, side 400-03).

Bådsmadsstrædes kaserne. (Forsvarsministeriets Udvalg vedr. Forsvarets Lokalteter og Arealer inden for det storkøbenhavnske Område. Betænkning nr. 2, 1962, side 4-6, med 1 kort).

Lehrmann, G.: Fyrværkeri og bomber. (Inden for portene, 1970, side 72-73, ill.).

Artikler:

- + Kjøbenhavns Laboratorium - Fyrværkerkompagniet - Hærens Laboratorium. 1676 - 26/10 - 1926. (Dansk Art. Tidsskr. 1926, p. 181-98, ill.)
- + Lunn, C.D.O.: Baadsmadsstræde. (Dansk Art. Tidsskr. 1962, p. 112-24 og 151-62; ligeledes i Feltartilleribladet 1962, nr. 11 og 12 samt 1963 nr. 1).

Fredericiagades kaserne

Opslagsværker: + Før og Nu, 1916, 2.årg., nr. 15.

Bøger, pjecer og manuskripter:

- + Thurah, Laurids de: Cadetternes Academie-Hus. (Den danske Vitruvius 1746, genoptrykt 1966, I Del, side 88-89, ill.).
- + Thurah, Laurids de: Hafnia Hodierna. (1748, genoptrykt 1967, side 195-98, ill.).
- + Flamand, L.J.: Det kongelige Landcadetacademie. (Kjøbenhavn, dens ældre og nyere Historie, 1855, side 156).
- + Maare, Niels: Tiden fra 1720-1767 i det tidligere Operahus, og Tiden fra 1788 til 1861 i det tidligere Operahus. (Uddannelsen af Hærens Linieofficerer 1713-1963, 1963, side 101-04 og 107-08, ill.).
- + Hedegaard, E.O.A.: Generalstabens Guidekorps. (1968) Side 39-40.

Artikler:

- + Sabroe, L.: Guidekaserne. (MIT 1962, p. 240-56, ill.).

Fæstningens Materielgaard

- Opslagsværker: + Trap: Danmark, bind II, p. 616.
+ København før og nu, 1949, bind 2, p. 254-56.

Bøger, pjecer og manuskripter:

- + Ramsing, H.U.: Københavns Ejendomme 1377-1728. (1945) bind IV, Vester Kvarter, side 149.
- Lehrmann, G.: Eksempel til efterfølgelse. (Inden for portene, 1970, side 116-17, ill.).

Artikler:

- + Ramsing, H.U.: Fæstningens Materielgaard. (T. f. Ing.Off. 1932, p.105 - 10, ill.).
- + Sylow, N.: Forplejningskorpsets Administrationsbygning 1740-1940. (T. f. Ing.Off. 1940, p. 93-99, 1 skitse).

Guidekasernen i Amaliegade

Bøger, pjecer og manuskripter:

- + Hedegaard, E.O.A.: Generalstabens Guidekorps (1968) Side 62-63.

Artikler:

- + Sabroe, L.: Guidekasernen. (MIT 1962, p. 240-56, ill.).

Gammelholm

Artikler:

- H.S.: Interimskasernen paa Gammelholm. (Søndagsbladet 1871, nr. 19, 4 spalter, ill.).

Hestgardens kaserne

Bøger, pjecer og manuskripter:

- + Sterm, S.: Casernen for den kongelige Livgarde til Hest. (Statistisk-Topographisk Beskrivelse over Hoved- og Residentsstaden Kjøbenhavn, 1841, side 392-93).

Artikler:

- Hestgardekaserne. (Ill. Tid. 1923-24, p. 111-14, ill.).
- + Sabroe, L.: Hestgardens Kaserne. (MIT 1966, p. 381-401, ill.).

Herluf Trollesgade kaserne

Bøger, pjecer og manuskripter:

- + Norrie, G.: Herluf Trollesgade Kaserne. (Maskinskr. ms. HA og KGB, u.å., 17 sider, ill.).

Husarkasernen ved Østerport

Opslagsværker: + København før og nu, 1947, bind 3, p. 310-11.

Bøger, pjecer og manuskripter:

- + Sterm, S.: Husar-Casernen. (Statistisk-Topographisk Beskrivelse over Hoved- og Residentsstaden Kjøbenhavn, 1841, side 391-92).
- + Krohn, Victor: Fra Østerport til Store Vibenshus. (1923) Side 47-48.

Artikler:

- Sørensen, I.: Gardehusarerne og deres Hjem i Kjøbenhavn. (Kultorvets Nyheder 1896, p. 341-45, 348-49 og 351, ill.).
- Chevalier: Gardehusarernes gamle Hjem i Kjøbenhavn. (Kultorvets Nyheder V, 1914, p. 20-22, ill.) Optryk af ovenstående.
- Rothe, A.B.: Den gamle kaserne på Toldbodvejen. (Gardehusaren 1951, nr. 7, p. 1-2, ill.).
- 467/1911: Den gamle Toldbodvej. (Gardehusaren 1954, nr. 8, p. 2-3, ill.)
- + Sabroe, L.: Husarkasernen ved Østerport. (MIT 1965, p. 67-93, ill.).

Jægersborg kaserne

- Opslagsværker: + Trap: Danmark, bind II, p. 621.
+ København før og nu, 1950, bind 6, p. 277.

Bøger, pjecer og manuskripter:

- + Pontoppidan, A.: Jægersborg kaserne. (Den kgl. Livgarde, 1942, bind II, side 445-54, ill.).
- Adolph, A.O.: Jægersborg Kaserne. (Gjentofte Kommune under Besættelsen 1940-45, 1947, side 278-81).
- + Gotfredsen, L.: Jægersborg. (Gentofte, 1951-54, bind I og III, side 71-83 og 171-75, ill.).
- + Johansen, E.B.: Pansertroppers Befalingsmandsskoler gennem 100 år, 1868-1968. (1968) Side 42-44, ill.
- Jægersborg. (Pjece udg. af Forsvarets Lægekorps, u.å.) 6 sider, ill.
- + Forsvarets Sanitetsskole. (U.å.) 4 upag sider, ill.

Artikler:

Kronprinsessegadens kaserne

Bøger, pjecer og manuskripter:

- + Sterm, S.: Casernen for 1ste jydsk Infanterie-Regiment. (Statistisk-Topographisk Beskrivelse over Hoved- og Residentstaden Kjøbenhavn, 1841, side 393-94).

Artikler:

- + Sabroe, L.: Kronprinsessegadens Kaserne. (T. f. Ing.Off. 1960, p. 133-55, ill.).

Kong Georgsvej kaserne

Artikler:

- + Sabroe, L.: Den kgl. militære Manege. (MIT 1968, p. 30-46, ill.).

Kvæsthusgadens kaserne

Opslagsværker: + Før og Nu, 1916, 2.årg., p. 216.

Bøger, pjecer og manuskripter:

+ Stern, S.: Recrutcasernen. (Statistisk-Topographisk Beskrivelse over Hoved- og Residentsstaden Kjøbenhavn, 1841, side 398-99).

Bokkenheuser, Fr.: Kvæsthusgadens Kaserne. (Det var i Aaret ... Spredte Minder, 1909, side 1-13, ill.).

Artikler:

Livgardens kaserne

- Opslagsværker: + Trap: Danmark, bind II, p. 620.
+ København før og nu, 1947, bind 3, p. 121-24.

Bøger, pjecer og manuskripter:

- + Sterm, S.: Casernen for Livgarden tilfods. (Statistisk-Topographisk Beskrivelse over Hoved- og Residentsstaden Kjøbenhavn, 1841, side 388-89).
- + Liisberg, Bering: Rosenborg og Lysthusene i Kongens Have. (1914) Side 215-16.
- + Pontoppidan, A.: Livgardens Kaserne. (Den kgl. Livgarde, 1942, bd. II, side 416-44, ill.).
- Træk af Livgardens Kasernes historie. (Pjece udg. 23.november 1970) 3 sider, ill.

Artikler:

- + Eksercerpladsen. (Før og Nu, 1918, 4.årg., p. 161-72, ill.).
- Kohl, C. von: Da Garderkasernen blev Familieasyl. (Garderbladet 1928, p. 109-10).
- Poulsen, Morten: Det militære Byggeri i Rosenborg Have, Exercérhuset m. m. (Voldfløjen X, 1929, nr. 8, p. 3-4; nr. 9, p. 9-10).
- Krohn, Victor: Gothersgades Eksercérhus 1787-1929. (Garderbladet 1929, p. 99-100, ill.).
- Thaulow, Th.: Den gamle Kaserne. (Garderbladet 1929, p. 74-75, ill.).
- + Rosenborg eksercerplads. Øvelsespladsen hvor historien drog forbi. (Værnet 1966, p. 155-57, ill.).

Rigensgades kaserne

- Opslagsværker: + Trap: Danmark, bind II, p. 618.
+ Før og Nu, 1918, 4.årg p. 188.
+ København før og nu, 1947, bind 3, p. 211-15.

Bøger, pjecer og manuskripter:

- + Sterm, S.: Garnisons-Hospitalet. (Statistisk-Topographisk Beskrivelse over Hoved- og Residentsstaden Kjøbenhavn, 1841, side 289-96).
- Both, L.: Kjøbenhavn, historisk-topographisk beskreven. (1865) Side 242-44.
- Fischer, I.F.: Garnisonssygehuset i København. En Fremstilling. (1913) 22 sider.
- + Norrie, G.: Københavns Garnisonssygehus 1818-1918. (1918) 254 sider, ill. (Uddrag bragt i Ill. Tid. 1918, p. 612-13, ill. og i Tidsskr. f. Sygepleje 1920, artikelserie).
- Sabroe, L.: Rigensgades Kaserne. (Duplikeret ms. u.å.) 10 sider, 2 skitser.
- + Sabroe, L.: Rigensgades Kaserne og nærmeste Omgivelser. (1959) 191 sider, ill.
- † Jonge, N.: Guldhuset. (Københavns Beskrivelse, 1945, side 392-94).
- Lehrmann, G.: Guldmager og grødsplot. (Inden for portene, 1970, side 11-12, ill.).

Artikler:

- Müller (J.C.): Bidrag til Kundskab om Københavns Garnisons-Hospitals Historie. (Bibliotek f. Læger, 1847, 3.række, 2.bd., p. 414-32).

Rigensgades kaserne

Artikler:

- + Kier, J.: Garnisonssygehuset i Kjøbenhavn. (Militærlægen 1895, p. 12-38, 94-105, 167-82, 247-58).

- Emilie: Det gamle Garnisonssygehus og dets Historie. (Ill. Tid. 1914-15, p. 346, ill.).

- + Norrie, G.: Fra Garnisonssygehusets ældste Tid. (Militærlægen 1917, p. 313-44).

- Af "Grødslottets" Historie. (Dansk Sundhedstidende 1917, p. 300-04).

- 859: Garnisonssygehusets 100 Aars Fødselsdag. (Verden og Vi, 1918, nr. 44, 2 sider, ill.).

- + Norrie, G.: Et 300-Aars Jubilæum. (Militærlægen 1919, p. 13-20).

- Lautrup-Larsen, Hj.: Guldhuset i Rigensgade. (Ill. Tid. 1919, p. 153, ill.).

- Norrie, G.: Det gamle Garnisons Sygehus. (Økonomen 1928, p. 84-84a, ill.).

- Grødslottet. Det gamle militærhospital i Rigensgade. (Gardehusaren 1951, nr. 4, p. 1., ill.).

- + Rigensgade Kaserne. (FOU-bladet 1954, p. 135-37, 152-53, 175-76, ill.).

Kasernen i Rysensteens Bastion

Artikler:

- + Bruhn, C.J.: Bidrag til en historisk Fremstilling af den kongelige militaire Manege, nærmest med Hensyn til Tidsrummet fra 1851 til Nutiden. (T.f.Krigsvæsen 1859, p. 28-43).
- + Sabroe, L.: Den kgl. militære Manege. (MIT 1968, p. 30-46, ill.).

Skydeskolen for Håndvåben

- Opslagsværker: + Trap: Danmark, bind II, p. 618.
+ Før og Nu, 1915, 1. årg. nr. 6.

Bøger, pjecer og manuskripter:

- Infanteriskolen. (Forsvarsministeriets Udvalg vedr. Forsvarets Lokalteter og Arealer inden for det storkøbenhavnske Område. Betænkning nr. 3, side 15-17, 1 kort).

Strandgadens kaserne

- Opslagsværker: + Før og Nu, 1915, 1.årg., nr. 6.
+ København før og nu, 1948, bind 4, p. 64.

Bøger, pjecer og manuskripter:

- + Sterm, S.: Artilleri-Casernen. (Statistisk-Topographisk Beskrivelse over Hoved- og Residensstaden Kjøbenhavn, 1841, side 389-90).
Lehrmann, G.: Blandt andet kaserne. (Inden for portene, 1970, side 55-56, ill.).

Artikler:

- + Sabroe, L.: Strandgadens kaserne eller Artillerikasernen på Christianshavn 1791-1923. (Dansk Art. Tidsskr. 1961, p. 107-28, ill.).

Svanemøllens kaserne og Ryvangen

Opslagsværker: + Trap: Danmark, bind II, p. 620 og 622.

Bøger, pjecer og manuskripter:

- + Ingeniørregimentets Kaserne i Vognmandsmarken og Øvelsesplads i Ryvangen. (K. u.å.) 10 s., ill.

Svanemølle-området. (Forsvarsministeriets Udvalg vedr. Forsvarets Lokalteter og Arealer inden for det storkøbenhavnske Område. Betænkning nr. 1, 1962, side 5-11, 1 kort).

Artikler:

- + Petersen, A.G.V.: Ingeniørkasernen i Vognmandsmarken. (Militærlægen 1894, p. 218-40, ill.).
- Den ny Ingeniørkaserne ved Strandvejen. (Arkitekten 1894-95, p. 5-8 og 19-22, ill.).
- + Petersen, A.V.G.: Ingeniørkasernen. (Militærlægen 1897, p. 249-58, 1 planche).
- + Garnisonsværkstedet. Svanemøllens Kaserne. (Trænsoldaten 1972, nr. 4, midtersiderne, ill.).

Sølvgadens kaserne

- Opslagsværker: + Trap: Danmark, bind II, p. 586-87.
+ Før og Nu, 1918, 4. årg. p. 189.
+ København før og nu, 1947, bind 3, p. 204-06.

Bøger, pjecer og manuskripter:

- + Sterm, S.: Den store Infanteri-Caserne eller Sølvgadens Caserne. (Statistisk-Topographisk Beskrivelse over Hoved- og Residentsstaden København, 1841, side 386-88).
- Both, L.: København, historisk-topographisk beskrevet. (1865) Side 244-45.
- + Opførelsen af Sølvgadens Kaserne. (Håndbog f. Hæren 1926) 4 sider.
- + Poulsen, M.: Den gamle Kaserne og dens Batailloner. (1929) Side 11-31, ill.
- + Jonge, N.: De Kongelige Caserner. (Københavns Beskrivelse, 1945, Side 390-91).
- Olrik, H.G.: Den gamle Kaserne. (Udvalgte Afhandlinger og Essays, 1961, side 20-28, ill.).
- + Norrie, J.W.G.: Fynske Livregiment og Sølvgadens kaserne. (Fynske Livregiment 1614 - 17.november - 1964, 1964, side 31-34, ill.).
- + Parbøl, E.L.: Sølvgades Kaserne 1765-1965. (Udgivet af Jernbanemuseet 1969) 36 sider.
- Lehrmann, G.: Soldater og vingehjul. (Københavnske kig, 1971, side 27-29, ill.).

Sølvgadens kaserne

Artikler:

Thortsen, A.: Den ny Kasernebygning i Østervoldgade i Kjøbenhavn.
(Den tekniske Forenings Tidsskr. 1886-87, p. 153-56, ill.).

+ Kier, J.: Sølvgadens Kaserne. (Militærlægen 1896, p. 146-52 og 254-71).

Sølvgadens Kaserne. (Dansk Arkitektforenings Tidsskr. 1923, p. 27, ill.)

H.G.M.: Sølvgadens Kaserne. (Vor Stand 1926, p. 350-51, ill.).

Olrik, H.G.: Sølvgades Kaserne, der er blevet Kontorbygning. (Verden og Vi 1928, nr. 23, p. 5-8, ill.).

Olrik, H.G.: Af Sølvgadens Kasernes ældre Historie. (Dansk Jernbaneblad 1928, 11. April, 6 spalter; 18. April, 5 spalter).

+ Den gamle kaserne ved Østervold. (Slesvigeren 1972, nr. 2, p. 11-12; nr. 3, p. 11-12; nr. 4, p. 19-20; nr. 5, p. 15-16; nr. 6, p. 15-16 og nr. 7, p. 15-16).

Wildersgades kaserne

Opslagsværker: + Før og Nu, 1915, 1. årg., nr. 6.

Bøger, pjecer og manuskripter:

- + Sterms, S.: Casernen for 2det jydsk Infanteri-Regiment. (Statistisk-Topographisk Beskrivelse over Hoved- og Residentsstaden Kjøbenhavn, 1841, side 394-98).

Artikler:

- + Sabroe, L.: Wildersgades Kaserne 1802-1924. (MIT 1963, p. 385-407, ill.).

Østerbrogades kaserne

Opslagsværker: + Trap: Danmark, bind II, p. 620.

Bøger, pjecer og manuskripter:

Østerbrogades kaserne. (Forsvarsministeriets Udvalg vedr. Forsvarets Lokalteter og Arealer inden for det storkøbenhavnske Område. Betænkning nr. 3, 1964, side 21-23, 1 kort).

Artikler:

+ Bjerning, G.L.: Det nye Kaserneetablissement for Gardehusarregimentet paa Østerfælled. (Militærlægen 1897, p. 143-68, med 2 planer).

T.P.: Den ny Gardehusarkaserne paa Østerbro. (Arkitekten 1897-98, p. 792-96, ill.).

Fælledeerne

Opslagsværker: + Trap: Danmark, bind II, p. 446-47, 624, 794-95.

Bøger, pjecer og manuskripter:

Oplysninger vedrørende de af Militæretaten benyttede Fællede ved Kjøbenhavn. (Krigsministeriets 4.Kontor)(Håndskr. ms. 1890. HA, Særlige Sager, Varia, pk. 5) 6 foliosider m. 2 kort.

Beskrivelse af Amagerfælled og Bestemmelser for samme til Skarpskydning, Briskelægning og Batteribygning. (1896) 8 sider, ill.

+ Nicolaisen, Chr.: Amagerland i det 18. og 19. Aarhundrede. (Amagers Historie, III del, 1915, side 3-22, ill.).

+ Krohn, Victor: Fra Østerport til Store Vibehus. (1923) Side 101-10.

Christianshavns Fælled. (Forsvarsministeriets Udvalg vedr. Forsvarets Lokalteter og Arealer inden for det storkøbenhavnske Område. Betænkning nr. 1, 1962) Side 40-41, 1 kort.

Linvald, S.: Fælledeerne og deres afløsere. (Østerbro forstaden mellem havn og fælled, 1966, side 44-49, ill.).

Artikler:

+ Skibsted, O. de Fine: Amager Fælled som militær Øvelsesplads. (Dansk Art. Tidsskr. 1924, p. 73-91, m. kortskitser).

Ermelundslejren

Artikler:

- + Lejren paa Ermelundsplainen i Sommeren 1865. (Tidsskr. f. Krigsvæsen 1866, p. 97-118, ill.).
-

Stengaardslejren

Artikler:

- 331: For 50 år siden. (Ingeniørsoldaten 1969, nr. 6 til 12 og 1970 nr. 2).
-

Kalvebod Skydeterræn

- Opslagsværker: + Trap: Danmark, bind II, p. 622.
+ Forsvarets arealer, p. 99-103.

Bøger, pjecer og manuskripter:

Kalvebod Skydeterræn. (Forsvarsministeriets Udvalg vedr. Forsvarets Lokalteter og Arealer inden for det storkøbenhavnske Område. Betænkning nr. 4, 1964, side 4-11, 1 kort).

Garnisonskirkegård

Opslagsværker: + Trap: Danmark, bind II, p. 171-72.

Bøger, pjecer og manuskripter:

Steenberg, J.: Soldaterkirkegården udenfor Østerport. (Danmarks Kirker 1960-65, bd. 2).

+ Krohn, Victor: Fra Østerport til Store Vibenshus. (1923) Side 68-74.

Linvald, St.: Holmens og Garnisons Kirkegård. (Østerbro, forstaden mellem havn og fælle, 1966, side 15-18, ill.).

Artikler:

Garnisonens Kirkegaard. (Tilskueren 1787-88, p. 9-13).

Dittmann, J.E.: Garnisonskirkens Assistentkirkegaard udenfor Østerport. (Ill. Tid. 1867-68, p. 305-07, ill.).

+ Krohn, Victor: Krigergraven paa Garnisonskirkegaard over de faldne fra 1864. (Hist. medd. om KBH 1915, I R 5, p. 127-40, ill.).

Garnisonskirkegården. (Før og Nu, 1922, 8.årg. p. 34-44, ill.).

+ Trolle, E.: Kjøbenhavns Garnisons Kirkegaard. (MIT 1941, p. 394-401).

+ Thaulow, Th.: Kjøbenhavns Garnisons Kirkegaard. (MIT 1941, p. 442-49).

Nielsen, O.C.: Garnisons kirkegård. (Gartner Tid. 1950, p. 361).

KASTELLET
FREDERIKSHAVN

Kastellet Frederikshavn

I historiske meddelelser om København, 3.række, 3.bind, 1939, bragtes en samlet oversigt over Victor Krohns litterære produktion; der henvises her til denne vedrørende Kuppet og dets historie. Her skal bringes et supplement til Victor Krohns videre forfatterskab vedrørende Kuppet:

Fortegnelse over Kuppet Frederikshavns Beboere i Tiden fra 1664-1914 samt Oversigt over I: Cheferne og II: Repræsentations-, Kontor- og Beboelseslokaler m.m. paa 250-Aarsdagen den 28/10 1914. (Maskinskr. ms. HA. u.å. 20 sider).

Kuppets Mærkedage i Tiden 1664-1914. (Serie trykt i "Kuppet" og "Kystartilleribladet" 1928 og 1929).

+ Fra Kuppets ældste Tid. (Pioneren 1929, nr. 10, p. 3-5).

+ Citadellet Frederikshavn, dets Historie og nuværende Benyttelse. (Danmarks Hær 1935, bd. II, side 181-83, ill.).

Diverse personelle Oplysninger o.lign. om Kuppet Frederikshavn i Tiden 1664-1914. (Maskinskr. ms. mrk. 43 - HA, 1938) 72 sider.

Kuppets Historie 1684-1704. (Maskinskr. ma. HA, 1939) 21 sider.

Kuppet Frederikshavns Tilblivelse. (Kuppet 1939, nr. 10).

Negerkongen i Kuppet. (Kuppet 1939, nr. 12 og 1940, nr. 1).

Kuppets postale Forhold. (Kuppet 1940, nr. 9).

Fra Kuppets Fængselshistorie (1685-1704). (Kuppet 1940, nr.12).

Lejermaal. Fanevagt. Militæretaten og Tobaksrygning. (Kuppet 1940, nr. 8).

Mærkelige Forhold med Kaserneinventar. (Kuppet 1941, nr. 1).

Kongeporten kontra Sjællandsporten. (Kuppet 1941, nr. 5).

Peder Griffenfeld som Statsfange i Kuppet. (Kuppet 1941, nr.9-10).

Livsskæbner fra Kuppets Fængselshistorie gennem Aarene 1664-1914. (Kuppet 1941 nr. 11; 1942 nr.2, 6, 8, 9; 1943 nr. 6, 8, 10, 11; 1945 nr. 2).

+ Kuppets Vagtforhold gennem 250 Aar. (Hist. medd. om KBH 1942, III R 5, p. 327-52, 1 kortskitse).

+ Kuppet Frederikshavn som Fængsel. (Underofficeren 1942, artikelse-rie).

Smaapluk af Kuppets Fængselshistorie. (Kuppet 1943, nr. 2).

Kastellet Frederikshavn

- Falskmøntere. (Kastellet 1943, nr. 9 og 11).
- + Kastellets Porte. (Hist. medd. om KBH 1943, III R 5, p. 545-64, ill.).
- + Kirkepladsen og Gaderne i Kastellet Frederikshavn. (Hist medd. om KBH 1944, III R 6, p. 238-68).
- + Fra Kastelsslavernes Tid. (Underofficeren 1945, p. 236-38).
- + Kastellet Frederikshavn 1664 - 28. Oktober - 1939. (Underofficeren 1945, p. 10-13).
- + Kastelsslaverne. (Hist. medd. om KBH 1950, IV R 2, p. 371-416, ill.).

Kastellet Frederikshavn

- Opslagsværker: + Trap: Danmark, bind II, p. 70-72 og 612-14.
+ København før og nu, 1950, bd. IV, p. 173-82,
bd. V, p. 34-47.

Bøger, pjecer og manuskripter:

- + de Thurah, Laurids: Hafnia Hodierna. (1748) Genoptrykt 1967, side 198-99 og 309, ill.

Thaarup, F.: Garnisons Kirke og Kirken i Citadellet Frederikshavn kortelig beskrevne. (1830) 2.udg. 1833, 35 sider. 3.udg. 1840, med nyt tillæg 1845, 39 sider.

Both, L.: Kjøbenhavn, historisk-topographisk beskreven. (1865) Side 263-64.

- + Nielsen, O.: Kjøbenhavns Historie og Beskrivelse. (1889) bd. 5, side 10-15.

- + Bruur, C.: Kjøbenhavn. (1890) bd. II, side 176-78, ill.

- + Storm, A.V.: Citadels-Kirken 1704 - 26. November - 1904. (1904) 46 sider.

Bokkenheuser, K.: Kastellet og Grønningen. (Østerbro fra Toldbodvej til Vibehus. (1919) 2.udg. Side 29-50, ill.

Hendriksen, F.: Kjøbenhavnske Billeder fra det Nittende Aarhundrede. (1926) hft. III, side 153-60, ill. - udg. af Foreningen Fremtiden.

Weilbach, Fr.: Kommandantboligen i Kastellet. (Opmaalinger udg. af Odense Bygningsskoles Elevforening, 1931, side 4-6 og 10-11, ill.).

Hermansen, V.: Kastelskirken. (Københavns gamle Kirker, 1932, side 190-96, ill.).

- + Rehling, Sv.: Citadelskirken. (Danmarks Hær 1935, bd. II, side 203-04, ill.).

Smith, G.V.J.: Nogle historiske Efterretninger om København, Christianshavns, Kastellet Frederikshavns og Rosenborgs Kommandantskaber). (Afskrift i maskinskr. ms. u.å. - HA) 106 foliosider.

- + Lorenzen, Vilh.: Christian IV's Byanlæg og andre Bygningsarbejder. (1937) Side 97-105.

Nygaard, G.: Huse og Mennesker. Strejftog i det gamle København. (1940) hft. I, side 15-48, ill. Udg. af Foreningen Fremtiden.

Kastellet Frederikshavn

Flor, Kai: Kastellet og dets Volde. (De gamle Volde, 1942, side 63-74, ill.).

- + Jonge, N.: Citadellet Friderichshavn. (Københavns Beskrivelse, 1945, side 363-68).

København fra Bispetid til Borgertid. (Udg. af Stadsing. Dir. 1947, side 93 og 104-05, m/skitser).

Kastellets historie og nuværende forhold. (Betænkning angående Kastellets udnyttelse og istandsættelse. Afsnit II, side 9-17. Finansmin. 1950).

Hansen, E.F.: Kastelskirken. (Kirkespir i Kongens By, 1951, side 58-63, ill.).

- + Thiede, C.E.: Citadellet Frederikshavn. (1957) 8 sider, 2 kortskitser. Ny rev. udg. 1973.

- + Christensen, C.C.: Kastellet. (1957) 34 sider, ill.

Steenberg, J.: Kastelskirken. (Danmarks Kirker, 1960-65, bd. 2, side 401-60, ill.).

Hegelund, E.: Nogle barndoms minder fra Kastellet. (1961) 28 sider, ill.

- + Krabbe, H.: Danske Livregiment - og Kastellet. (Danske Livregiments Festskrift 1963, side 32-38, ill.).

- + Krabbe, H.: Kastellet gennem 300 år. (1964) 319 sider, ill.

- + de Thurah, Laurids: Kastelskirken. (Den danske Vitruvius 1746, genoptrykt 1966-67, III del, side 127, ill.).

Horskjær, E.: Kastelskirken. (De danske Kirker, 1966-71, bd. 1, side 106-08, ill.).

- + Fra støbeovn til bageovn. (Nyt fra KGB, 1971, nr. 1).

Lehrmann, G.: Mellem to porte. (Københavnske kig, 1971, side 11 - 13, ill.).

- + J.L.: Lidt om Kastellets volde - og om slottet, der ikke blev bygget. (Nyt fra KGB, 1974, nr. 2).

Kastellet Frederikshavn

Artikler:

- Noget om Kastelets muddrede og stinkende Grave. (Tilskueren 1787-88, p. 163-69).
- En lille Historie i Citadellet, og nogle Bemærkninger om en Arrest sammesteds. (Den Frisindede 1845, p. 337-39).
- Vaupell, O.: De gamle Statsfængsler i Citadellet Frederikshavn. (Ill. Tid. 1881-82, p. 596-97 og 600, ill.).
- E.S.: Negerfangerne i Citadellet. (Ill. Tid. 1881-82, p. 614, ill.).
- + Meidell, Fr.: Af Citadellet Frederikshavns ældste Historie. (Vort Forsvar 1892, nr. 302, 304 og 307).
- C.L.: Det gamle Glacis. (Ill. Tid. 1894-95, p. 120-22, ill.).
- + Wroblewski, Otto B.: Livjæger i 1848-1849. (Museum 1895, p. 220-222).
- Kastellet i Kjøbenhavn. (Ill. Tid. 1897-98, p. 715-19, ill.).
- Peter, S.: Kastelet. (Hver 8.Dag, 1900-01, p. 808-10, ill.).
- Nørgaard, A.: Citadellet eller Kastelet. (Arkitekt-Foreningens Tidsskr. 1910, p. 355-57; tillige Grundejerbladet 1912, p. 616-18, ill.).
- + Liljefalk, A.: Københavnske Tilstande i Tiden efter Fredsslutningen 1660. (Hist. medd. om KBH, I R 4, 1913-15, p. 302-17).
- + Fjelstrup, Aug.: En dansk Statsfange. (Gads danske Mag. 1914-15, p. 215-28, ill.).
- + Citadellet Frederikshavn. (Før og Nu, 2.årg. nr. 4-6, 1916, p. 41-72, ill.).
- Liisberg, Bering: Kastelet. (Forskønnelsen 1917, p. 1-11, ill.).
- Det gamle Kastel. (Verden og Vi 1926, nr. 10, p. 8-10, ill.).
- Elling, C.: To Arbejder af Elias David Häusser. Kommandantboligen og Statsfængslet i Kastelet. (Arkitekten 1929, p. 217-20, ill.).
- + Weilbach, Fr.: Kirken og Kommandantboligen i Kastelet. (Hist. medd. om KBH, 2 R 4, 1929, p. 249-63, ill.).
- Holm, H.: Et Restaureringsarbejde. Norgesporten i Kastelet. (Arkitekten 1933, p. 129-32, ill.).
- + Holm, H.: Norgesporten i Kastelet. (T. f. Ing. Off. 1933, p. 49-53, ill.).

Kastellet Frederikshavn

- + Rockstroh, K.C.: Esplanaden ved Kastellet. Et 150 Aars Minde. (Hist. medd. om KBH III R 2, 1936, p. 69-70).
Nielsen, O.C.: Kastelets Hovedvagt. (Kastellet 1946, nr. 1).
Nielsen, O.C.: Kastels Volden. (Kastellet 1948, nr. 11).
Nielsen, O.C.: Kastelets Omgivelser. (Artikelserie i Kastellet fra 1946 nr. 5 til 1956 nr. 5).
- + Bokkenheuser, Chr.: Den tyske Besættelse af Kastellet fra den 9. April 1940 til Efteraaret 1943. (Hist. medd. om KBH 1950 IV R 2, p. 273 - 314, ill.).
Nielsen, O.C.: Kastellet og dets omgivelser. (Kastellet 1953, nr. 12).
Kastellet. (Københavns Havneblad 1962, p. 48-56, ill.).
Kastellet. (Medd. fra Kbhvns. Bygningsvæsen 1960 nr. 4; tillige Kystartilleribl. 1962, nr. 4, p. 1-8, ill. med visse tilføjelser).
Lebech, M.: The Citadel of Copenhagen. (The American-Scandinavian Review 1963, bd. 51, p. 270-79, ill.).
Krabbe, H.: The Citadel of Copenhagen through 300 Years. (Danish Foreign Office Journal 1964, nr. 50, p. 30-32, ill.).
Krabbe, H.: Kastellet gennem 300 år. (København-Jul 1964, p. 23-26, ill.).
- + Borgstrøm, E.: Pige træd varsomt ... (Hærstabstidende OKT 1970, p.5).
- + E.B.: Den gamle stok. (Hærstabstidende JAN 1973, p. 2-3).
- + Juul: Spjældtur i forsvaret. (Soldaten 1973, nr. 8, p. 3-7, ill.).
Kastellet. (Kystartilleribladet 1975, nr. 10, p. 7-8).
- + Helbo Pedersen, P.E.: Hovedvagten i Kastellet. (Medd. til Den kgl. Livgardes Officerskorps, 3. årg. 1975, nr. 3, p. 6-11, ill.).

SJÆLLAND
MED OMLIGGENDE ØER
SAMT
BORNHOLM

Avedørelejren

Opslagsværker: + Trap: Danmark, bind II, p. 621.

Bøger, pjecer og manuskripter:

- + Avedørelejren. (Håndskr. ms. i lejrens eje, u.å.) 5 sider. (Afskrift hos KGB).
- + Cranil, C.F.: Billeder fra 12.Fæstningskompagni og Avedørelejren 1896-1905. (Album m/fotografier og billeder af ovenstående. KGB) 42 upag. sider.
- + Øvelsesleirene ved Høveltegaard - Sandholm - Værløse og Avedøre. (K. 1910-13)(Album m/fotografier og billeder. KGB) 15 upag. sider.

Artikler:

Farum kaserne

- Opslagsværker: + Trap: Danmark, bind II, p. 621.
+ Forsvarets arealer, p. 97.

Bøger, pjecer og manuskripter:

- + Intendanturkorpsets Skole. Rekrutkompagniet. Farum Kaserne. (U.st. u.å.) 14 sider, ill.

Artikler:

- Münster-Swensen, P.E.: En kaserne ved Farum. (Forsvarsbroderen 1955, nr. 9-10, ill.).
- + Nielsen, Rich.: Farum kaserne. (T. f. Ing. Off. 1957, p. 125-38; 1958, p. 17-28, ill.).
- + Farum kaserne. (Trænsoldaten 1970, nr. 1, midtersiderne, ill.).

Frederiksværk

Opslagsværker: + Trap: Danmark, bind III, p. 84.

Bøger, pjecer og manuskripter:

- + Falster, P. de: Nogle Fortællinger betræffende det Frederiksværkske Etablissement i den Tid, da Sl. Hs. Exc. Generalmajor Classen bestyrede og ejede det. (1858) 1 tavle.
- + Christensen, C.: Frederiksværk. (1926) 192 sider, ill.
- + Jørgensen, A.E.: Hærens Krudtværk. (Danmarks Hær, bind II, 1934-35, side 153-55, ill.).
- + Eriksen, Egon: Frederiks-Værk. Fra kanoner til kedler. 1756-1906-1956. (1956) 91 sider, ill.
- + Eriksen, Egon: Krudtværket på Frederiksværk 1758-1958. (1958) 242 sider, ill.

Træk af Krudtværkets Historie, udarbejdet i Anledning af 175 Aars Jubilæet. (u.å.) 15 dupligerede foliosider.

Artikler:

- + Jørgensen, A.E.: Hærens Krudtværk 1758 - 4.juli - 1933. (Dansk Art. Tidsskr. 1933, p. 121-27).

Jørgensen, A.E.: Træk af Hærens Krudtværks Historie. (Tidsskr. Danmark 1943, 3. årg., p. 731-36, ill.).

Nyt Frilandsmuseum omkring den ældste fabrik. (Samvirke 1965, p. 24-26, ill.).

Helsingør

Bøger, pjecer og manuskripter:

- Galschiøt, M.: Helsingør omkring Midten af forrige Aarhundrede. (1921) 1.udg. side 355-60; 2.udg. 1960, side 314-18.
- + Pedersen, L.: Helsingør i Sundtoldstiden 1426-1857. (1929) bd. II, side 199 og 344-48 .
- + Hedegaard, E.O.A.: Garnisonslivet i Helsingør. (J.E.Hagelsten: Af Helsingørs saga, 1971, side 41-45, ill.).

Artikler:

- + Tuxen, A.: Garnisonsliv i Helsingør i Christian den Femtes Tid. (Museum 1891, bd. II, p. 313-45).

Kaserer:

Opslagsværker: + Trap: Danmark, bind III, p. 57-69.

Bøger, pjecer og manuskripter:

- + Lund, E.F.S.: Kronborg - Kaserne eller fredet Mindesmærke. (1921) 34 sider, ill.
- Kronborg Kaserne. (Duplikeret ms. u.å.) 4 sider.

Artikler:

Clausen, C.C.: Kronborg. Bør Slottet vedblive at være Kaserne ? (Hver 8.Dag 1904-05, p. 2-4, ill.).

Quercus: Da Schleppegrell fik Motion i Helsingør. (Jul i Nordsjælland 1944, p. 28-29, ill.).

Holbæk

Opslagsværker: + Trap: Danmark, bind III, p. 340.

Bøger, pjecer og manuskripter:

Thomsen, A.: Holbæk Købstads Historie. (1936-42, side 336-42, 362-64, 437, 477, 497-98, 700-04, 728-30).

Nielsen, O.: Soldaterlivet i Holbæk Garnison. (Jul i Holbæk 1933, p. 30).

Artikler:

Grønning, C.: Holbæk som Garnisonsby. (Holbæk Amts Avis 100 års jubilæums nr. 1948, p. 5-6, ill.).

Kaserner:

Bøger, pjecer og manuskripter:

Thomsen, A.: Holbæk bliver Garnisonsby. (Holbæk Købstads Historie, 1936-42, side 700-04, ill.).

+ Div. forf.: Kaserneanlægget i Holbæk. (Holbæk u.å. 62 sider, ill.).

Høvelte kaserner

- Opslagsværker: + Trap: Danmark, bind III, p. 130.
+ Forsvarets arealer, p. 93-95.

Bøger, pjecer og manuskripter:

- + Øvelsesleirene ved Høveltegaard - Sandholm - Værløse og Avedøre.
(K. 1910-13)(Album m/fotografier og billeder. KBG) 15 sider.
- + Telegrafsoldat i Høvelte. (1972) 19 sider, ill.

Artikler:

Fodfolkskasernen i Høvelte. (Arkitekten 1942, p. 175-79, ill.).

Hansen, J.O.: Fra Kastellet til Høveltelejren. (Kastellet 1952, nr. 5,
p. 1 og 4).

Jægersprislejren

- Opslagsværker: + Trap: Danmark, bind III, p. 269.
+ Forsvarets arealer, p. 91-92.

Bøger, pjecer og manuskripter:

Broberg, A.L.: Redegørelse for Skydeterrainet ved Jægerspris.
(Maskinskr. ms. i lejrens eje, u.å.) 13 sider + 2 kort.

Artikler:

- + E.L.: De aarlige Fægtningsskydninger ved Frederiksværk. (Vort Forsvar 1891, nr. 284, ill.).
- + Lunn, C.D.O.: Jægerspris. (Dansk Art. Tidsskr. 1961, p. 65-72).
- + Lunn, C.D.O.: Jægerspris - endnu en gang. (Dansk Art. Tidsskr. 1962, p. 1-3).

Køge

Bøger, pjecer og manuskripter:

Petersen, A.: Kjøge Byes Historie. (1888) side 133-36.

Hermansen, V. og P.Engelstoft: Køge Bys Historie. (1932) side 103.

Melbylejren

Opslagsværker: + Trap: Danmark, bind III, p. 201-03.
+ Forsvarets arealer, p. 136.

Artikler:

+ Landt, H.P.: Fægtningsskydning i 50 Aar paa Melby Overdrev. (MIT 1937, p. 372-83, ill.).

Nakskov

Bøger, pjecer og manuskripter:

Haugner, C.C.: Paatvungne og ubehagelige Gæster. (Nakskov Købstads Historie 1934-36, bd. I, side 146-51) Soldaterplagen (bd. II, side 124-34).

Næstved

- Opslagsværker: + Trap: Danmark, bind IV, p. 70.
+ Forsvarets arealer, p. 83.

Bøger, pjecer og manuskripter:

Nielsen, R.: Næstved Købstads Historie. (Næstved 1932) Bd. IV, side 59-60, ill.

Smith, O.: Næstved 1135-1935. (Næstved 1935) Side 141-43, 242, 347.

Sørensen, S.: Gamle Næstved-Soldaters Mindebog. (Næstved 1946) 64 sider, ill.

Larsen, Axel: Næstved som garnisonsby gennem 300 år. (Glimt fra gamle dages Næstved, 1967, side 30-43, ill.).

Larsen, Axel: Næstved skulle have været regimentsby for rytteri, fodfolk og artilleri. (Gamle soldaters mindebog 1971, side 7-18, ill.).

Soldat i Næstved. (Næstved u.å.) 36 sider, ill.

Artikler:

- + Jorck-Jorckston, P.: Garnisonsbyen Næstved. (Feltartilleristen 1971, nr. 10, p. 7-8).

Kaserner:

Bøger, pjecer og manuskripter:

Tryde: Kasernerne i Næstved. (Soldat i Næstved, u.å., s. 32-33, ill.).

- + Den nye kaserne. (Gardehusarregimentet gennem 200 år, 1962, s.295,ill).
+ Johansen, E.B.: Grønnegades Kaserne. (Pansertropperne Befalingsmandsskoler gennem 100 år, 1968, side 48-60, ill.).

Artikler:

- + Ehrenskjold, G.E.O. m.fl.: Gardehusarkasernen i Næstved. (T.f.Ing.Off. 1941, p. 47-61, 74-95, 99, 112, ill.).Udkom også som særtr. m/tillæg. Gardehusarkasernen i Næstved. (Arkitekten 1942, p.70-72, ill.).

Præstø

Bøger, pjecer og manuskripter:

Nielsen, N.V.: Garnisonen i Præstø fra 1644-1785. (Præstø Købstads og Klosters Historie, 1899, side 260-68. Se tillige side 62-70).

Ringsted

Opslagsværker: + Trap: Danmark, bind III, p. 660.

Kaserner:

Artikler:

+ Her begyndes forfra. (Folk og Værn 1945, nr. 6, p. 155-56, ill.).

Roskilde

Opslagsværker: + Trap: Danmark, bind II,3, p.1038.

Bøger, pjecer og manuskripter:

Fang, Arthur: Roskilde i gamle Dage. (Roskilde 1921) Side 18, ill.

Kornerup, Jacob: Roskilde i Frederik VI's Tid. (Fra det gamle Roskilde, Roskilde 1925, side 27-54 (om garnisonen, side 43-44). Opr. trykt i Aarb. udg. af Hist. Samf. f. Kbhvn's Amt 1911, p. 3-26, ill.).

+ "203": Erindringer fra 20.Regiment paa Roskildeegnen. (Særtryk af artikel i Roskilde Tidende, 1936) 8 sider.

Artikler:

+ Hjul i Roskilde. Roskilde Kaserne. (Trænsoldaten 1971, nr. 2, ill.).

Sandholmløjren

- Opslagsværker: + Trap: Danmark, bind III, p. 130-31.
+ Forsvarets arealer, p. 93-95.

Bøger, pjecer og manuskripter:

- + Øvelseslejrene ved Høveltegaard - Sandholm - Værløse og Avedøre.
(K. 1910-13)(Album m/fotografier og billeder. KGB) 15 sider.

Sjælsmark kaserne

- Opslagsværker: + Forsvarets arealer, p. 93-95.

Artikler:

- + Nu kan vi kigge ind i de nye kaserne. (Folk og Forsvar 1952, nr. 8,
p. 10-11, ill.).
- + Sjælsmark kaserne. (Trænsoldaten 1969, nr. 3, midtersiderne, ill.).

Slagelse

- Opslagsværker: + Trap: Danmark, bind III, p. 684.
+ Forsvarets arealer, p. 81.

Bøger, pjecer og manuskripter:

Arnskov, P.: Militærvæsen. (Bogen om Slagelse, 1931, s. 352-57, ill.).

Kaserner:

Bøger, pjecer og manuskripter:

- + Nielsen, H.K.: Antvorskov kaserne ved Slagelse. (Januar 1976) 12 upag. sider, ill.

Artikler:

- + Nielsen, H.K.: Slagelse kasernes militærhistoriske periode 1913-1975. (Musketten 1975, nr. 4, p. 16-21, ill. og Sjællandske Livregiments Soldaterforening 1975, juni/juli, p. 1-2 og aug/sept., p. 1).

Sorø

Bøger, pjecer og manuskripter:

la Cour, L.F.: Sorø Bys Historie. (1938) Side 138-40.

Stubbekøbing

Bøger, pjecer og manuskripter:

Liisberg, Bering: Indkvartering. (Stubbekøbing gennem Tiderne, 1912, side 226-33 og 273-76).

Henningsen, S.: 1354 - Stubbekøbing - 1954. (1954) side 79-83, ill.

Vedbæk

Opslagsværker: + Forsvarets arealer, p. 127.

Artikler:

- + Ny arbejdsplads for ca. 600 ansatte. (Stampersonel 1973, nr. 1, p. 5-6, ill.):
- + Pentagon i Vedbæk. (Linieofficeren 1973, nr. 3, p. 5-6, ill.).

Vordingborg

- Opslagsværker: + Trap: Danmark, bind IV, p. 93.
+ Forsvarets arealer, p. 107-09.

Bøger, pjecer og manuskripter:

- Klein, P.A.: Garnisonen 1717-1866. (Vordingborg Købstads Historie, 1923, side 155-71, ill.; og
Hjort, H.P.R.: Militæret, side 314-19, ill.).
- + Elgaard-Mikkelsen, P.: Soldat i Vordingborg. (Vordingborg u.å.)
23 sider, ill.
- + Vordingborg by og garnison gennem 50 år 1913-1963. (Vordingborg 1963)
53 sider, ill.

Artikler:

- + Jensen, Holger: En by og dens garnison. (Hærens årsskrift 1967, p.21-24, ill.).
- + Vinding, Ole: En naturelsker ser på de militære områder. (Hærens årsskrift 1975, p. 55-59, ill.).

Kaserner:

Artikler:

- Raft, C.: Midterst i modstanden. (5.Regiments Soldaterforening 1962, nr. 8, p. 2-3, ill.).

Bornholm

Opslagsværker: + Forsvarets arealer, p. 111-15.

Bøger, pjecer og manuskripter:

Skougaard, P.N.: Militærvæsenet. (Beskrivelse over Bornholm, 1804, side 149-78).

- + Salchow, U.: Militair-Beskrivelse over Øen Bornholm. Udarbejdet i Vinteren 1813 til 1814. Redigeret af Aage Rohmann og Th. Lind. (Rønne 1954) Side 135-39.

Artikler:

- + Leschly, N.E.: Bornholm - Danmarks østlige forpost. (Hærens årsskrift 1969, p. 42-46, ill.).

Kaserner:

Opslagsværker: + Trap, Danmark, bind IV, p. 492.

Bøger, pjecer og manuskripter:

- + Jørgensen, H.V.: Almegårdslejren - Almegårds kaserne. (Rids af Bornholms Værns Historie, Rønne u.å., side 8).

Artikler:

- + Danmarks mest moderne Militærlejr indviet. (Folk og Værn 1947, nr.5-6, p. 162-63, ill.).

FYN

Assens

Bøger, pjecer og manuskripter:

Maaløe, L.: Militærforhold, Assens som Garnisonsby. (Assens gennem 700 Aar, 1936, side 332-38).

Faaborg

Bøger, pjecer og manuskripter:

Blomberg, Aage Fasmer: Indkvartering. (Faaborg Bys Historie, bind I, 1955, side 199-200; bind II, 1956, side 24-26 og 104-05).

Middelfart

Bøger, pjecer og manuskripter:

Behrendt, C.: Fra det gamle Middelfart. (1938) Bind I, side 69-70).

Artikler:

Om Indkvarteringsvæsenet. (Almeennyttige Samlinger, bind 30, 1.stykke, 1795, p. 63-66).

Nyborg

Bøger, pjecer og manuskripter:

Crone, F.E.: Samlinger til Nyborg Kiøbstads, Fæstnings, Slots og Lehns Historie. (Nyborg 1854-87).

Staggemeier, Otto: Jordebog for Nyborg Købstad. (1.Del, 1891, side 10-11: Sygehuset; side 13: Vagtbygningen; side 14: Exercerhuset og Landporten; side 40-46: Fæstningsjorderne. 2.Del, 1893, Byens Historie, 98 sider).

Henningsen, H.: Militæret. (Nyborg da Voldene stod; maskinskr. ms. HA, 1947, kapt. VII, side 80-103).

- + Hahn-Thomsen, P.: Garnisonsbyen Nyborg, og: Fred - men fare. (Nyborg i 800 år 1171-1971, II del, side 115-21 og 157-60, ill.).
- + Nielsen, C.: Minder fra en gammel garnison fra reveille til retraite. (Maskinskr. ms. KGB, 1972) 12 sider.
- + Bardenfleth, A.L.: Dagbog for Batteriet Bardenfleth 8/8 1914 - 11/2 1919. (Håndskr. ms. i KGB's eje. Med talrige samtidige fotografier).

Artikler:

- + Jensen, K.J.: Den danske garnison i Nyborg 1942-1943. (Fynske Årbøger 1967, p. 393-426, ill.).

Odense

- Opslagsværker: + Trap: Danmark, bind V, p. 75.
+ Forsvarets arealer, p. 77.

Bøger, pjecer og manuskripter:

Engelstoft, C.T.: Odense Bys Historie. (Odense 1880, 2.udg., side 304-05, 308-09 og 501-02).

Mørch, Erh.: Militæret. (H.S.Holbeck: Odense Bys Historie, Odense 1926, side 645-76, ill.).

Kaserne:

Bøger, pjecer og manuskripter:

- + Odense Kaserne. (Fynske Livregiment, u.å., p. 16-19).

Artikler:

- + Fodfolkskasernen i Odense. (Vort Forsvar 1891, nr. 267).

Svendborg

Bøger, pjecer og manuskripter:

Olsen, Joh.: Militære Forhold. (Svendborg Bys Historie, Svendborg 1919, side 458-84, ill.).

Bro-Jørgensen, J.O.: Svendborg Købstads Historie, Svendborg 1959, bd.1, side 368-72).

JYLLAND

Borris

- Opslagsværker: + Trap: Danmark, bind IX, p. 529.
+ Forsvarets arealer, p. 51-53.

Bøger, pjecer og manuskripter:

- + Skydeterrænet ved Borris. (VLK 1975) Folder m/kort.

Artikler:

- + Prytz, E.: Borris Hede og de jysk-fynske Afdelingers Fægningsskydning. (Vort Forsvar 1902, nr. 570 og 571).
+ Qvist, J.C.J.: Fægningsskydning ved Borris. (MIT 1904, p. 272-79, m/kortskitse).
+ Norrie, G.: Borris Hede og Lejr 1903-1953. (MIT 1953, p. 294-314, ill.)
+ Tønsberg, M.: Borris hede skydeterræn og naturområde. (Hærens årsskrift 1972, p. 47-52, ill.).
+ pl.: Besøg i Borrislejren. (Dragonavisen, juli 1975, p. 10-11, ill.).

Bjerringbro

Artikler:

- + Hartmann, John: Da Bjerringbro var garnisonsby. (Kontakten, august 1964, p. 2-6).

Fredericia

- Opslagsværker: + Trap: Danmark, bind VIII, p. 858-60.
+ Forsvarets arealer, p. 59.

Bøger, pjecer og manuskripter:

- + Aarslev, G.: Paa Fredericia Vold. (1899) 64 sider, ill.
- + Matthiessen, Hugo: Soldaterbyen. (Fredericia 1650-1760, 1911, s.220-39).
- + Matthiessen, Hugo: Fæstningen og dens Mænd. (Fæstning og Fristed, 1950, side 27-68).
- + Ravn, N.F.: Bataillonen i Fredericia. (Kongens Fodregiment gennem 300 År, Tønder 1957, side 125-32).
- + Housted, Erik: Fredericias belejring i 1849. (Særtryk af Fredericia Dagblad, 1974, side 6-7, ill.).

Artikler:

- Rockstroh, K.C.: Lidt om Forholdene i Fredericia 1772. (Vejle Amts Aarbog 1936, p. 119-21).
- + Madsen, N.L.: Snak om Fredericia. (Kontakten 1969, juni, side 21-24; august, side 19-22; oktober, side 23-26; december, side 21-24; 1970, februar, side 21-24, ill.).

Fuglsølejren

Bøger, pjecer og manuskripter:

- + Rosen, J.R.P.E.V.: Fuglsølejren på Mols. (Udg. af Dansk artillerihist. Selskab og 3.Artilleriafd. 1974) 91 sider, ill.

Funder

Artikler:

- + Clemmesen, C.C.L.J.: "Den Gang vi skød ved Funder - - " (Mil. Tidende 1903, p. 191-97).
-

Grenå

Bøger, pjecer og manuskripter:

Svendstrup, C.: Grenaa Bys Historie. (1939) bind A1, side 224-29.

Gråsten

Opslagsværker: + Trap: Danmark, bind X, p. 970.

Bøger, pjecer og manuskripter:

Svensson, T.: Den kongelige danske Livgarde overtager Palæet. (Graasten gennem skiftende Tider, 1959, II del, side 17-19)

Refslund, C.: Den kongelige Livgarde i Graasten. (Danmark til tak og hæder for årene 1920-1970, 1970, side 99-102, ill.).

Haderslev

Opslagsværker: + Trap: Danmark, bind X, p. 112-13.

Bøger, pjecer og manuskripter:

Achelis, T.O.: Garnisonen. (Haderslev i gamle Dage 1627-1800, 1929, bd. II, side 306-18, ill.).

+ Friis, N. og J.C.Nielsen: Soldat i Haderslev. (U.å.) 36 sider, ill.

+ Friis, Niels: Tilbage til Hjemstavn. (Slesvigske Fodregiment i Krig og Fred, Haderslev 1953, side 148-60, ill.).

Artikler:

+ Drescher, H.P.: Haderslev garnison gennem tiderne. (Slesvigeren 1973, nr. 2, p. 15-16, ill.).

+ Drescher, H.P.: Haderslev garnison 1923-1973. (Slesvigeren 1973, nr. 4-5, p. 15-18, ill.).

Kaserner:

Artikler:

+ Haderslev Kaserne. (Slesvigeren, særnummer u.å., p. 6-8, 1 kort).

+ L.B.E.: Slum og trivsel. (Soldaten 1974, nr. 1, p. 4-6, ill.).

Lejren ved Hald

Bøger, pjecer og manuskripter:

- + Petersen, B.: Et Tilbageblik paa Lejren ved Hald.(1869) 24 sider.
- Møller, S.C.: Lejrsamlingerne ved Hald 1868-80. (Jul i Viborg 1929, side 17).
- + Bonde, Aage: Soldat i Viborg 1865-1965. (Viborg 1965) 117 sider, ill.

Artikler:

- + J.: Leiren ved Hald 1868. (T. f. Krigsvæsen 1868, p. 197-224).
  - + J.B.H.: Lejrliv. Erindringer fra Lejren. (Vort Forsvar 1883, nr. 69 og 70).
  - + Raavad, A.J.: Jens Københavner i Lejren ved Hald 1874. (Vort Forsvar 1883, nr. 74 og 76).
- Fra Lejren ved Hald. (Garderbladet 1917, nr. 9, p. 140).

Blade: Soldatens Fryd til Fire (1874) 4 numre.
                                 Søndags-Appellen. (1878) 7 numre.
                                 Søndags-Appellen. (1879) 4 numre.
                                 Søndags-Appellen. (1880) 6 numre.

Holstebro

Opslagsværker: + Forsvarets arealer, p. 47-49.

Artikler:

- + Valentin, E.: Da Holstebro blev dragonby. (Folk og Forsvar 1953, nr. 5, p. 8-9, ill.).
  - + Mårup, E.: Hvorfor hedder den skrænt Simonsbrink ? (Dragon avisen, julen 1966, p. 8-9 og 18, ill.).
  - + Jensen, K.: Regimentet ønsker at få dele af øvelsesterrænet fredet. (Dragon avisen, april 1967, p. 8-9).
- lønbo: Militært øvelsesterræn er uofficielt vildtreservat. (Dragon avisen, august 1971, p. 11, ill.).

Kaserner:

Opslagsværker: + Trap: Danmark, bind IX, p. 84.

Artikler:

Mårup, E.: Dragonkasernens gadenavne. (Ryttervagten 1959, nr. 10, p. 1, ill.).

Hevringlejren

Opslagsværker: + Forsvarets arealer, p. 37-39.

Artikler: + Hevringterrænet. (Værnet 1968, p. 151-52, ill.).

Horsens

Bøger, pjecer og manuskripter:

Jørgensen, C.Th.: Horsens som Garnisonsby. (Blade af Horsens Historie, 1942, side 221-44, ill.).

Fabricius, O.: Horsens Kjøbstads Beskrivelse og Historie. (1879) Side 311-37 og 390-540.

Artikler:

Knudsen, H.: Fra Holbergtidens Horsens. (Århus Amts Aarbog 1922, p.133-54).

Hostrup

Artikler:

Hansen, J.: Hostrup Sogn som Garnison. (Sønderjydsk Maanedsskrift 1926, p. 44-46).

Kolding

Opslagsværker: + Trap: Danmark, bind VIII, p. 916.

Bøger, pjecer og manuskripter:

Tauber, E.G.: Angaaende Indquartering. (Breve fra Kolding, 1822, side 94-96).

Eliassen, P.: Kolding fra Middelalder til Nutid. (1910) Side 196-98; 415-17; 487, ill.).

Lemvig

Bøger, pjecer og manuskripter:

Jacobsen, J.Søndergaard: Lemvig Købstads Historie. (1969) Side 457-58.

Løgumkloster

Artikler:

Friis, C.H.: Løgumkloster som Garnisonsby. (Sønderjysk Maanedsskrift 1950, p. 140-42).

Mariager

Bøger, pjecer og manuskripter:

Dahlerup, H.: Borgervæbning og Garnisonsforhold. (Mariager Kloster og Bys Historie, 1882, side 191-94).

Oksbøl

Opslagsværker: + Trap: Danmark, bind IX, p. 816.
+ Forsvarets arealer, p. 61-65.

Bøger, pjecer og manuskripter:

Hansen, A.: Oksbøl Lejren. (Aal Sogns Historie, 1966, side 24).

+ Oksbøl. Skyde- og øvelsesområdet. (VLK 1971) Folder m/kort.

Artikler:

Ruus, P.: Om de tyske Flygtninge i Oksbøllejren. (Fra Ribe Amt 1964, p. 77-104, ill.).

+ Petersen, Ragnhild Anker: Oksbøllejren - Danmarks 6.største by. (Dragonavisen, Dec. 1975, p. 10-11, ill.).

Padborglejren

Opslagsværker: + Trap: Danmark, bind X, p. 1018.

Bøger, pjecer og manuskripter:

Eggers, K.: Padborglejren som garnison. (Jydske Trainregiments Gæste- og Forældredag. Padborglejren 1960, side 31-32).

Reinwald, H.: Lejrens historie kort fortalt. (20-årsdagen for befrielsen i Frøslevlejren, 1965, side 2-5, ill.).

Gabriel, P.C.: Padborglejren. (Bov sogn, 1969, side 355).

Mågård, J.: Da Frøslevlejren blev til. (Frøslev, tysk fangelejr i Danmark, 1964, side 9-16, ill.). Genoptrykt m/titel: "Fanger i Frøslevlejren 1944-45", 1974).

Mågård, J.: Frøslevlejren. (Nationalmuseet 1974) 32 sider, ill.

Artikler:

- + Hansen, E.: Vagttårn som vartegn. (Folk og Værn 1950, nr. 1, p. 16-18, ill.).
- + Ibsen, P.I.: Fra koncentrationslejr over dansk fængsel til militær forlægning. (Værnet 1966, p. 137-40, ill.).

Randers

Opslagsværker: + Trap: Danmark, bind VII, p. 595.

Bøger, pjecer og manuskripter:

- + Leschly, E.: Indkvarteringsforhold. (Historisk Beretning om 5.Dragonregiment, 1929, side 135, 217-18, 223-24, 240, 261-63, 280-81, ill.).
- Spreckelsen, O. von: Garnisonen. (Randers Købstads Historie, 1952, bd.I, side 236-37 og 239-45, ill.).
- Flere forf.: Dragon i Randers. (U.st. u.å.) 13 sider, ill.

Artikler:

- Nielsen, C.A.: Vore Garnisonsbyer. (Hver 8.Dag, 1910-11, p. 528-30, ill.).
- Hansen, K.K.: Lidt om Randers som Garnisonsby. (Jul i Randers 1945, p. 15-16, ill.).
- + Stigø, S.: Randers dragonerne har meget at fejre. (Folk og Værn 1949, nr. 6, p. 16-17, ill.).

Kaserner:

Bøger, pjecer og manuskripter:

- Jensen, S.: Overenskomst med Militæret. (Randers i Fortid og Nutid, 1917, side 85-86).
- + Johansen, E.B.: Skolernes oprettelse, garnisonering og chefer ... (Pansertroppernes Befalingsmandsskoler gennem 100 år, 1968, side 35-41, ill.).

Artikler:

- Dragonkasernen i Randers. (Arkitekten 1942, p. 173-74, ill.).
- + Da Dragonkasernen brændte. (Dragon-Avisen, NOV 1972, p. 9, ill.).

Ribe

Bøger, pjecer og manuskripter:

Kinch, J.: Ribe Bys Historie og Beskrivelse. (1884) 2.del, side 700-03.

+ Matthiessen, H. og O.Smith: Ribes Militær og Borgervæbning. (Ribe Bys Historie 1660-1730, 1929, side 236-46, ill.).

Smith, O. og V.Hermansen: (Ribe Bys Historie 1730-1820, bd. I, 1936, side 204-31, ill.).

Ringkøbing

Bøger, pjecer og manuskripter:

Bøgner, J.I.: Ringkøbing som Garnisonsby 1779-85. (Bidrag til Ringkøbing Bys Historie, 1942, side 102-30).

Lindberg Nielsen, C.: Krige og Krigskarle. (Ringkøbing Købstads Historie, u.å., side 178-204, ill.).

Skanderborg

Bøger, pjecer og manuskripter:

Egeberg, Edv.: Skanderborg Slot. (1924) bd. 3, side 32-34 og 166-76.

Skive

Opslagsværker: + Forsvarets arealer, p. 35-36.

Bøger, pjecer og manuskripter:

Nørrejydske Artilleriregiment - mit regiment, Skive min garnison.
(Skive 1970) 43 sider, ill.

- + Lund, M.H.: Regimentet i Skive. (Nørrejydske Artilleriregiment 1923 - 1.april - 1973, 1973, side 41-51, ill.).

Artikler:

Sørensen, Otto L.: Fra Sikringsstyrkens Dage i Skive. (Jul i Skive 1955, p. 10-11, ill.).

Holst, Svend: Da Skive - næsten - var garnisonsby. Små træk fra Skive for 50 år siden. (Jul i Skive 1965, p. 24-25, ill.).

- + Larsen, H.: Skive - Danmarks nyeste garnisonsby er trukket i hverdags-tøjet. (Hærens årsskrift 1970, p. 29-31, ill.).

Kaserner:

Artikler:

- + L.B.E.: Slum og trivsel. (Soldaten 1974, nr. 1, p. 4-6, ill.).
- + hm.: Vi ved ikke, hvor godt vi har det. (Dragonavisen 1975, april, p. 10-11, ill.).

Søgaardlejren

- Opslagsværker: + Trap: Danmark, bind X, p. 994-1000.
+ Forsvarets arealer, p. 69-71.

Bøger, pjecer og manuskripter:

- + Pontoppidan, A.: Søgaard i Kliplev Sogn. Fra adeligt Gods til Militærlejr. (1939) 31 sider, ill.
- Hvidtfeldt, J.: Søgaard. (Danske Slotte og Herregaarde, 1967, II udg., bind 16, side 125-34, ill.).
- + Søgårdslejrens historie. (Information for menige til pligtig tjeneste. Udg. af Sydjyske Parkområde 1974, side 9-12, 1 kort).

Sønderborg

- Opslagsværker: + Trap: Danmark, bind X, p. 1095-96.
+ Forsvarets arealer, p. 67.

Bøger, pjecer og manuskripter:

- + Refslund, C.: Træk af Sønderborg Garnisons Historie. Nogle Dage i November 1942. (1942) 30 sider, ill.
- + Nikolajsen, R.: Træk af Sønderborg Garnisons Historie. (1972) 25 sider, ill., m/kortskitser.

Tønder

- Opslagsværker: + Trap: Danmark, bind X, p. 480-81.
+ Forsvarets arealer, p. 73.

Bøger, pjecer og manuskripter:

- Hjelholt, H.: Skatter og Afgifter. Indkvartering. (Tønder gennem Tiderne, Tønder 1943-44, side 150-59 og 291-92).
- + Ravn, N.F.: 2. Bataillon som grænsebataillon. (Kongens Fodregiment gennem 300 år, Tønder 1957, side 115-24 og 139-40, ill.).
- + Andreasen, H.P.H.: Tønder som dansk Garnisonsby fra 1920-1970. (1971) 93 sider, ill.

Artikler:

- Andresen, Ludwig: Tøndern als Garnison um 1740. (Die Heimat XXXIV, 1924, p. 37-42, ill.).
- + Tønder - en sønderjysk garnisonsby. (SFO-bladet 1965, nr. 12, p. 4-6, ill.).

Kaserner:

Artikler:

- + Hedegaard, C.: Nogle Oplysninger om Plantagerne paa Eksercerpladsen ved Tønder. (T. f. Ing. Off. 1931, p. 1-4, ill.).
- + Den nye Kaserne i Tønder taget i Brug. (Officiantbladet 1936, nr. 16).
- + Olsen, O.A.: Hærundersøgelsen gav grænseproblem. (Værnet 1973, nr. 9, p. 12-13, ill.).

Varde

- Opslagsværker: + Trap: Danmark, bind IX, p. 716.
+ Forsvarets arealer, p. 55-57.

Bøger, pjecer og manuskripter:

Gyldenkrone, C. baron: Varde som garnisonsby. (Duplikeret foredrag, 1955, 13 foliosider).

Artikler:

- + pl.: Besøg hos SJAR i Varde. (Dragonavisen, 1975, august, p. 10-11, ill.).

Vejle

Artikler:

Christensen, Bjørndal: Garnisonen i Vejle. (Jul i Vejle 1946, p. 18-19, ill.).

Viborg

- Opslagsværker: + Trap: Danmark, bind VII, p. 70.
+ Forsvarets arealer, p. 41-42.

Bøger, pjecer og manuskripter:

- + Ursin, M.R.: Stiftsstadten Viborg. (1849) side 277-78.
+ Spreckelsen, Otto von: Viborg som Garnisonsby 1660-1875. (Viborg Købstads Historie, 1940, side 203-65, bind I, ill.).
+ Bonde, Aage: Soldat i Viborg 1865-1965. (1965) 117 sider, ill.
+ Petersen, G.: Da 8. Bataillon kom til Viborg. (8. Bataillons Historie, 1965, side 39-48, ill.).
Jensen, H. Ballund: Viborg som Garnisonsby. (Viborg hilser sine Soldater, u.å., side 20-26, ill.).

Artikler:

- + Lejren ved Ravnstrup pr. Viborg i Sommeren 1865. (T. f. Krigsvæsen 1866, p. 119-38, 1 tegning).
+ Viborg by og garnison. (SFO-bladet 1966, nr. 7, p. 4-10, ill.).
Schroeder, P.P.: Soldat i Viborg omkring 1785. (Viborg amts årbog 1967, p. 94-115, ill.).

Kaserner:

Artikler:

- + Nørgaard, M.P.: Kostforplejningsbygning for Viborg Garnison. (T. f. Ing. Off. 1931, p. 82-89, 1 kort).
+ Nørgaard, M.P.: Kaserneetablissement for Viborg Garnison. (T. f. Ing. Off. 1933, p. 29-35, ill.).
Gamle Vagt i Viborg. (Carlsberg bladet 1973, nr. 6, p. 14-15, ill.).
+ Vagtstuen. Prinsens, 1974 nr. 7, p. 6-7, ill. og Prinsens Livregiments Soldaterforenings medlemsblad nr. 8, 1974, p. 5-6; og Forsvarsbroderen nr. 5, 1974, p. 9-10).
+ pl.: Besøg hos Prinsens Livregiment i Viborg. (Dragonavisen 1975/maj).

Æbeltoft

Bøger, pjecer og manuskripter:

Bettiger, L.J.: Garnison. (Æbletoft og Omegn nærmest til ca. 1814. (1893) side 99-102).

Rasmussen, P. og G.Albeck: Ebeltoft Købstads Historie. (1951) Side 108-09, 178-79, 368-69, ill.

Åbenrå

Bøger, pjecer og manuskripter:

Hvidtfeldt, J. og P.K.Iversen: Indkvarteringsregnskabet. (Åbenrå Bys Historie, 1967, side 34-35).

Ålborg

- Opslagsværker: + Trap: Danmark, bind VI, p. 855.
+ Forsvarets arealer, p. 33.

Bøger, pjecer og manuskripter:

- Abildtrup, A.: Garnisonsbyen Aalborg. (Aalborgbogen 1913, side 63-64).
- + Bjørnbak Jensen, V. og P.Karner: Aalborgsoldater under første verdenskrig og i mellemkrigsårene. (Aalborg 1961) 70 sider, ill.
- + Jessen, U.: Soldat i Aalborg. (Jyske Trænregiment, søndag den 9.juni 1963, p. 5).
- Husted, N. (red.): 1864-1964. Et hundredårs minde. (Udg. af 64-komiteen i Aalborg 1964) 30 sider, ill.
- Weigaard Jørgensen, E.: 11. nordiske soldater- og marineforenings stævne 1967, side 15-17 .
- Riismøller, P.: Fremmede i Aalborg. (Udg. af Aalborg Turistforen. 1972) Side 26-36, ill.

Artikler:

- + Hartmann, H.V.F.: Fra 3die jyske Regiment. (Museum 1892, p. 308-47).
- + Suckow, OB von: Om de i General A.L.v.Moltkes Commando-Tid i hans Regiment, foranstaltede Indretninger. (Østs Archiv VII, 1827, p. 320-26).
- Soldaterne kan lide Aalborg. (Aalborg viser Vej, 1947, 1.årg., nr. 3, p. 6, ill.).

Kaserner:

- Opslagsværker: + Trap: Danmark, bind VI, p. 949.

Bøger, pjecer og manuskripter:

- + Bjørnbak Jensen, V. og P.Karner: Aalborgsoldater under første verdenskrig og i mellemkrigsårene. (Aalborg 1961) 70 sider, ill.

Århus

Opslagsværker: + Trap: Danmark, bind VIII, p. 115.

Bøger, pjecer og manuskripter:

Hoffmeyer, J.: Indkvarteringen. (Blade af Aarhus Bys Historie, 1911, bind II, side 102-10).

Birkelund, P. og E.Sejr: Garnisonsforhold og fjendtlig Besættelse. (Aarhus gennem Tiderne, bind III, 1941, side 33-60, ill.).

Clausen, J. og J.Richter: Garnisonsforhold. (Aarhus gennem Tiderne, bind IV, 1941, side 306-09, ill.).

+ Stjernfeldt, G.H.: Århus som garnisonsby. (Aarhus Garnisons Officersforening 1871-1971, side 6-7, ill.).

+ Niemann, P.E.: Oversigt over de vigtigste begivenheder ved feltartilleriet i Aarhus 1881-1969. (Nørrejske Artilleriregiment 1923 - 1.april - 1973, side 14-39, ill.).

+ Regimentet og garnisonen. (Nørrejske Artilleriregiment - mit regiment, u.å., side 7, ill.).

+ Nørrejske Artilleriregiment - mit regiment; Aarhus - min garnison. (Aarhus u.å.) 28 s., ill., 1 kort.

Artikler:

+ Soldat i Århus og andre statistiske meddelelser. (Statistisk Kvartalskr., Århus 1963, p. 1-22).

Schmidt, S.E.: Det første regiment - og det sidste. Et tilbageblik på garnisonstiden i Århus, der nu er ved at være forbi. (Århus Stifttidende jubilæumsmagasin 1969, p. 33-35, ill.).

Kaserner:

Artikler:

+ L.B.E.: Slum og trivsel. (Soldaten 1974, nr. 1, p. 4-6, ill.).

GARNISONER

I

HERTUGDØMMERNE

Garnisoner i Hertugdømmerne

Bøger, pjecer og manuskripter:

- + May Nielsen, Per: På Rundtur i Brigadeområdet. (Jever 1949) 78 s., ill.
  - + Pedersen, Jørgen: Paa Rundtur i Holsten og det sydligste Slesvig. (Itzehoe 1950) 162 sider, ill. og med 1 kort.
  - + Pedersen, J.: Orientering om Itzehoe og Holsten. (Vejledning for Kommandoets Personel, u.å., side 7-14. Udg. af Det danske Kommando i Tyskland).
  - + Brusendorff, O.: Soldater i Itzehoe gennem 1000 år. (Itzehoe 1952) 63 sider, ill.
- Rosen, K.F.von: Flensburg als Garnison. (Aus Flensburgs Geschichte im 19.Jahrhundert, 1969, side 28-55).

Artikler:

- + Hartmann, H.F.: Garnisonsliv i Kiel imellem vore to sidste Krige. (Mil. Tidende 1895, p. 293-97; 307-14).
  - + Berg, Johan: Erindringer fra Rendsborg Garnison i 1852-53. (Vort Forsvar 1903, nr. 580, 581 og 583).
  - + Friis, N.: De gamle danske Garnisoner i Sydslesvig og Holsten. (Folk og Værn 1946, nr. 1, p. 17-20, ill.).
- 8 aars dansk besættelse i Jever. (Brigade Kurieren 1948, 3.årg. nr. 9, p. 4-5).
- Den danske brigades kaserne. (Brigade Kurieren 1948, 3.årg. nr. 6, p. 4-5, ill.; 1948, 4.årg. nr. 3, p. 3, ill.; 1949, 5.årg. nr. 1, p. 4, ill.).
- + Jensen, T.: Alt vel fra Itzehoe. (Folk og Værn 1950, nr. 4, p. 20-21, ill.).
  - + Friis, N.: De danske garnisoner i Sydslesvig og Holsten. (Folk og Værn 1950, nr. 5, p. 8-10, ill.).
- Pedersen, J.: Itzehoe - Vor nye garnisonsby. (Kommando Kurieren 1950, 1.årg. nr. 15, p. 1-2 og 6, ill.).
- + Friis, N.: Garnisons Kirke i Rendsborg. (Folk og Værn 1951, nr. 8, p. 6-7 og 32, ill.).

Artikler:

Itzehoe garnisonssygehus i længst henrundne dage. (Kommando Kureren 1951, 3.årg. nr. 18, p. 5-6, ill.).

Brusendorff, O.: Itzehoe brændte af over hovedet paa 2.bataillons grundlægger. (Kommando Kureren 1951, 4.årg. nr. 6, p. 4 og 6, ill.).

+ Friis, N.: Christians Plejehus i Eckernförde. (Folk og Forsvar 1951, nr. 10, p. 14-15, ill.).

+ Itzehoe. (Prinsens Livregiment 1954, artikelserie).

Wegge, Chr.: Et tilbageblik. En kort oversigt over danske styrkers tilknytning til de gamle danske lande syd for den nuværende grænse i tiden 1675-1864. (Kommando Kureren 1958, 17.årg. nr. 26, p. 3-4, ill.).

+ Sørensen, N.S.P.: De sidste år i Rendsborg. (Krigshist. Tidsskr. 1968, nr. 1, p. 26-51, ill.).

+ Barløse, B.B.: Det kongelige Christians Plejehus i Egernførde. (Sønderjyst Månedsskr. 1975, nr. 2/3, p. 78-84, ill.).

(I øvrigt henvises til Brigade Kureren og Kommando Kureren 1947-1958 vedrørende de enkelte kaserner; disse artikler er ikke specificerede, eftersom kasernerne ikke er bygget af danskerne og kun har huset Brigaden og Kommandoet i det tidsrum, disse styrker var forlagt til Tyskland.)

SÆRLIGE BYGNINGER
&
MILITÆRE OMRÅDER

Frederiksberg Slot

Opslagsværker: + Trap: Danmark, bind II, p.

Bøger, pjecer og manuskripter:

- Maare, N.: Frederiksberg Slot fra 1852 til vore dage. (Frederiksberg gennem Tiderne, bind I, 1946, side 24-72, ill.).
- + Leschly, N.E.: Kirke og Skole. Prælat og Soldat på Frederiksberg Slot fra 1868-1960. (N.Maare: Frederiksberg Slotskirke 1710-1960, s.75-95).
- + Leschly, N.E.: Nogle historiske oplysninger om Frederiksberg Slot. (Skolerne på Frederiksberg Slot, 1961, side 14-23, ill.).
- + Maare, N.: Frederiksberg Slot. (Uddannelsen af Hærens Linieofficerer 1713-1963, 1963, side 152-72, ill.).

Artikler:

- + Maare, N.: Frederiksberg Slot og dets Restaurering. (Tid. f. Ing.off. 1930, p. 101-32, ill.). Udkom tillige som særhæfte.
- + Maare, N.: Frederiksberg Slots Indretning i 1868. (Mil. Tid. 1943, p. 227-37).

Her er kun nævnt historiske kilder, for så vidt som det omhandler tidsrummet, hvor Hæren har benyttet slottet (1868). Om slottet som skole se endvidere KGB's litteraturfortegnelse I til de danske hærafdelingers m.fl. historie.

Garnisons Kirke

- Opslagsværker: + Trap: Danmark, bind II, p. 60-62.
+ Før og Nu, 1916, bind II, p. 220-21.
+ København før og nu, 1947, bd. 3, p. 27-28.

Bøger, pjecer og manuskripter:

- + de Thurah, Laurids: Den Herre Zebaoths Kirke. (Den danske Vitruvius, 1746, genoptrykt 1966, I del, side 83-84, ill.).
- + de Thurah, Laurids: Hafnia Hodierna. (1748) genoptrykt 1967, side 307-09, ill.).
- Thaarup, F.: Garnisons Kirke og Kirken i Citadellet Frederikshavn kortelig beskrevne. (1.udg. 1830; 2.udg. 1833, 35 sider; 3.udg. 1840; med nyt tillæg 1845, 39 sider).
- Both, L.: Kjøbenhavn, historisk-topographisk beskreven. (1865), s. 236.
- + Secher, C.E.: Garnisons Kirken. (Danmark i ældre og nyere Tid, 1874, bd. 1, side 808-09).
- Weilbach, Fr.: Garnisons Kirke. Dens Opførelse og ældre Historie. (1929) 79 sider, ill.
- Hermansen, V.: Garnisonskirke. (Københavns gamle Kirker, 1932, side 197-207, ill.).
- + Nordentoft, J.: Garnisons Kirke. (Danmarks Hær, 1935, bd. II, side 200-03, ill.).
- + Jonge, N.: Den Herre Zebaoths Kirke eller Garnisons-Kirken. (Københavns Beskrivelse, 1945, side 303-08).
- Hansen, E.Fr.: Garnisons Kirke. (Kirkespir i Kongens By, 1951, side 58-63, ill.).
- + Menighedsrådet: Garnisonskirken 1706-1956. (1956) 74 sider, ill.
- Horskjær, E.: Garnisons Kirke. (De danske Kirker, 1966-71, bd. I, side 55-56, ill.).
- Steenberg, J.: Garnisonskirken. (Danmarks Kirker).

Garnisons Kirke

Artikler:

Garnisons-Kirken i Kjøbenhavn. (Nordisk Penning-Magazin 1842, spalte 589-92, ill. og 613-14).

Garnisons Kirken. (Magasin f. Natur- og Menneskekundskab 1843, hefte 1, p. 89-90, ill.).

Garnisons Kirken i Kjøbenhavn. (Panorama 1852, hefte 3, spalte 177-79, ill.).

Garnisonskirke i Kjøbenhavn. (Nordisk Billed-Magazin 1863, Okt. kv. spalte 69-70, ill. og 84).

Garnisonskirken. (Søndags-Posten 1865, nr. 74, 2 spalter, ill.).

Ingemann, V.: Garnisons Kirkes Omgivelser. (Architekten 1903-04, p.352-55, ill.).

Garnisonskirken. (Ill. Tid. 1905-06, p. 394, ill.).

+ Arnberg, G.: Garnisonen og dens Kirke. (Mil. Tid. 1948, p.244-47).

Nielsen, O.C.: Kirkegården ved Garnisons Kirke. (Gartner Tid. 1950, p. 453-54).

Gjethuset

Bøger, pjecer og manuskripter:

- + de Thurah, Laurids: Hafnia Hodierna. (1748) genoptrykt 1967, side 191-92, ill.).
- + Sterm, S.: Den kongelige militaire Højskole. (Statistisk-Topographisk Beskrivelse over Hoved- og Residentsstaden Kjøbenhavn, 1841, s.221-26).
- + Flamand, L.J.: Den kongelige militaire Højskole. (Kjøbenhavn, dens ældre og nyere Historie, 1855, side 156).
- Both, L.: Kjøbenhavn, historisk-topographisk beskreven. (1865) side 186-87).
- + Jonge, N.: Det Kongelige forhen værende Giethuus. (Københavns Beskrivelse, 1945, side 290-92).
- + Maare, N.: Gjethuset. (Uddannelsen af Hærens Linieofficerer 1713-1963, 1963, side 109-12, ill.).

Artikler:

- + Nordentoft, J.: Gjethuset og Artilleriets Kadetskoler. (Tillægshæfte til Mil. Tid. 1928, spalte 1-10, ill.; udkom som særhæfte).

Gurrehus

Opslagsværker: + Trap: Danmark, bind III, p. 101.

Artikler:

- + Ved Gurre sø. Gurrehus. (Værnet 1966, p. 22-23, ill.).

Hovedvagten

Opslagsværker: + København før og nu, 1949, bd. 2, p. 146.

Bøger, pjecer og manuskripter:

- + de Thurah, Laurids: Hafnia Hodierna. (1748) genoptrykt 1967, side 192, ill.).
- + Hauber, C.E.: Beskrivelse over den kongelige danske Residentsstad Kiøbenhavn og de kongelige Slotte paa Landet. (1783) side 59-60.
- + Sterm, S.: Hovedvagten. (Statistisk-Topographisk Beskrivelse over Hoved- og Residentsstaden Kjøbenhavn, 1841, side 344-45).
- + Flamand, L.J.: Hovedvagten. (Kjøbenhavn, dens ældre og nyere Historie, 1855, side 164-65).
- Both, L.: Kjøbenhavn, historisk-topographisk beskreven. (1865) side 187-88.
- + Davidson, J.: Fra den gamle Hovedvagt. (Fra det gamle Kongens Kjøbenhavn, 1883, side 274-83, ill.).
- Nielsen, O.C.: Den gamle Hovedvagt paa Kongens Nytorv. (KBH 1935) 18 sider, ill.).
- + Jonge, N.: Stadens militaire Hoved-Vagt. (Københavns Beskrivelse, 1945, side 101-02).

Jernbanemagasinet

Artikler:

- + Larsen, S.A.: Det gamle jernbanemagasin i Ryvangen. (T.f.Ing.Off.1964, p. 56-64, ill.).
- + Larsen, S.A.: Den 3.flytning af jernbanemagasinet 19/9 1973. (T. f. Ing. Off. 1974, p. 1-4, ill.).
- + Skjødt, A.: Ingeniørernes gamle jernbanemagasin. (Pioner-Avisen 1973, nr. 10, p. 5 og 10, ill.).

Krudthusene

Bøger, pjecer og manuskripter:

- + Hauber, C.E.: Beskrivelse over den kongelige danske Residentsstad Kiøbenhavn og de kongelige Slotte paa Landet. (1783) side 60.
- + Stern, S.: Krudttaarnene. (Statistisk-Topographisk Beskrivelse over Hoved- og Residentsstaden Kjøbenhavn, 1841, side 404-06).
- + Nicolaisen, Chr.: Amagerland i det 18. og 19.Aarhundrede. (Amagers Historie, III del, 1915, side 3-22, ill.).
- + Opførelsen af Krudtmagasinerne. (Krudttaarnene, Krudthusene) i Christianshavns Ravelin (Redanen) og paa Amager 1779-83. (Håndbog for Hæren 1928, 3 sider).

Christianshavns Enveloppe. (Forsvarsministeriets Udvalg vedr. Forsvarets Lokalteter og Arealer inden for det storkøbenhavnske Område. Betænkning nr. 1, 1962, side 38-39, 1 kort).

Artikler:

- + Forsvaret forsvarer historiske minder. (Linieofficeren 1973, nr. 12, p. 9, ill. Oprindelig bragt i Søværnsorientering).

Krudttårnet i Frederikshavn

Opslagsværker: + Trap: Danmark, bind VI, p. 91.

Bøger, pjecer og manuskripter:

Pedersen, P. Chr.: Citadellet Fladstrand. (Fladstrand - Frederikshavn, 1942, side 192 - 204, ill.).

Nørregaard-Knudsen, A.: Fladstrands Fæstningsværker. (Katalog over Krudttårnsmuseet, 1949, side 9 - 15).

+ Hansen, B.: Fæstningen - symbolet på det gamle Fladstrand - forsvinder. (Frederikshavn i stilstand og fremgang 1818 - 1968. (1968, side 106).

Artikler:

- + Eisen, K.H.: Frederikshavn. (Folk og Værn 1950, nr. 9, p. 14-15, ill.).
- + Olsen, I.: Af Frederikshavns Historie som militærbase. (Hjemmeværnet 1962, nr. 1, p. 12-13, ill.).
- + I.O.: Fra fæstning til flådebase. (Hjemmeværnet 1962, nr. 8, p. 8-9, ill.).

Københavns Militærhospital

Opslagsværker: + Trap: Danmark, bind II, p. 494-97.

Bøger, pjecer og manuskripter:

Christensen, Villads: De militære Sygehuse. (Københavns Kommunehospital 1863-1913, 1913, p. 17-23, ill.).

- + Norrie, G.: Københavns Militærhospital og Garnisonssygehusene. (Danmarks Hær, 1935, bind II, side 84-86, ill.).
- + Saugman, Em.: Den danske Hærs Lægevæsens Oprindelse og Udvikling gennem Tiderne. (1955) 271 sider, ill.

Artikler:

Det militære Epidemihospital. (Ingeniøren 1902, p. 333-34).

- + Hemmingsen, T.E.: Det for Hær og Flaade fælles Epidemihospital i Kjøbenhavn. (Særtryk af Militærlægen 1902, 32 sider, 12 planer).
- + Hect-Pedersen: Det for Hær og Flaade fælles Epidemihospital i Kjøbenhavn. (Tid. f. Søvæsen 1903, p. 165-69).

Det nye Garnisonssygehus. (Arkitekten 1915-16, p. 217-18, 226-27, 234-35 og 243-44).

Militærhospitalet paa Nørre Fælled. Et trist Eksempel paa det daarlige Samarbejde mellem Hær og Flaade. (Skatteborgeren 1927, p. 380-82, ill.).

- + C.F.L.: Københavns Militærhospital. (Dansk Officersblad 1929, p. 5-6).

Ammertorp, L.: Kjøbenhavns Militærhospital. (Militærlægen 1929, p. 1-34, ill.).

Feriehjemmet paa Tagensvej. (Vor Tid 1936, nr. 9, p. 24-25 og 29, ill.)

- + Norrie, G.: Københavns Militærhospital. (Mil.Tidsskr. 1956, p. 121-27, 170-75, 213-25 og 401-18, ill.).

Udvidelse af Københavns Militærhospital. (Arkitektur 1957, nr. 1, p. 32-42, ill.).

Behandlings- og patientbygning, Københavns Militærhospital. (Arkitektur 1957, p. 30-36, ill.).

Stauning, S.: Nekrolog over Københavns Militærhospital. (Venstres Månedssblad 1963, p. 106-08).

Epidemihosp. og Garnisonssygehuset lå på samme område som KMH.

Vedr. sygehuse henvises tillige til Rigensgades Kaserne.

Laboratoriebygningen

Bøger, pjecer og manuskripter:

+ Sterm, S.: Laboratorii-Bygningen. (Statistisk-Topographisk Beskrivelse over Hoved- og Residentsstaden Kjøbenhavn, 1841, side 401-04).

† Jonge, N.: Land-Etatens Laboratorium. (Københavns Beskrivelse, 1945, side 458-59).

Lehbech, M.: Christianshavn. En Konges Tanke blev Virkelighed. (Udg. af B & W, 1955, side 105-06).

Lehbech, M.: Et farligt naboskab, og, Omkring Krudtmølle og Kirke. (Gamle skibe, gamle huse - en bog fra Christianshavn. Udg. af B & W, 1959, side 49-56 og 99-120, ill.).

Nørrejyllands Tøjhus

Opslagsværker: + Trap: Danmark, bind VII, p. 606.

Bøger, pjecer og manuskripter:

- + Stadfeldt, S.A.: Om Nørre Jyllands nye Tøjhuus og Kanal ved Randers. (Chorographisk og Oeconomisk Beskrivelse over Randers Kjøbstad i Nørre Jylland, 1804, side 294-97).

Jensen, S.: Nørrejyllands Tøjhus. (Randers i Fortid og Nutid, 1917, side 91-92).

- + Leschly, E.: Nørrejyllands Tøjhus Opretted. (Historisk Beretning om 5.Dragonregiment, 1929, side 81, ill.).

Schrøder, F.: Lystanlæggene. (O. v. Spreckelsen: Randers købstads historie, 1952, bd. 2, side 482-96, ill.).

Artikler:

- + Uldall, F.: Lystanlægene ved Randers og deres Historie. (Museum 1896, bd. VII, p. 280-302 og 371-91).

Aramis: En Folkegave. Nørrejyllands Tøjhus i Randers. (Ill. Tid. 1919, p. 542-43, ill.).

Stokhuset

- Opslagsværker: + København før og nu, 1947, bd. 3, p. 200-03.
+ Før og Nu, 1918, 4.årg, p. 188-89.

Bøger, pjecer og manuskripter:

- + Nyerup, R.: Stokhuset. (Kjøbenhavns Beskrivelse, 1800, s. 638-40).
- + Slaveriet eller Stokhuset i Kjøbenhavns Fæstning. (Ledetraad ved Forelæsningerne over Militair-Administration ved den kongelige militaire Høiskole, 1834, side 217-19).
- + Sterm, S.: Stokhuset. (Statistisk-Topographisk Beskrivelse over Hoved- og Residentsstaden Kjøbenhavn, 1841, side 353-55).
- Both, L.: Kjøbenhavn, historisk-topographisk beskreven. (1865) side 247-48.
- + Bruun, C.: Kjøbenhavn. (1890, bind II, side 358-60, bind III, 1901, side 623-24).
- + Pontoppidan, A.: Omkring Københavns gamle Volde og Stokhuse. (KBH 1936) 117 sider, ill.
- Nygaard, G.: Huse og Mennesker. (1942, hefte III, side 140-42, ill.).
- Jonge, N.: Stokkerhuset. (Københavns Beskrivelse, 1945, side 391-92).

Artikler:

- + Slaver. (Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn 1806, bd. 6, p. 1341-48).
- Oversigt over Antallet af Fangerne i Kjøbenhavns Fæstnings Slaverie i Aaret 1828, hvilke Forbrydelser de vare inddømte for m.m. (Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn 1829, bd. 51, spalte 150).
- Stokhuset og Slaverne. (Nær og Fjern 1875, bd. 4, nr. 157, p. 12 og 14, ill.).
- Stokhuset. (Hver 8.Dag, 1903-04, p. 8-9, ill.).
- Meyn, N.: Det gamle Stokhus. (Hus og Hjem 1917, p. 1049, ill.).
- + Ruus, P.L.J.: Et "Søe-Etatens Epitafium" i Stokhuset. (Tid. f. Søvæsen 1932, p. 151-53, ill.).
- Kohl, C.v.: Kjøbenhavns Fæstnings Stokhus. (Garderbladet 1937, p.37-39, ill.).

Ryttergodser

Bøger, pjecer og manuskripter:

- Hansen, P.: Nogle historiske Optegnelser, især om Kjøbenhavns Amts Rytterdistrikt. (1866) 40 sider.
- Kaae, Alfred: Under Skanderborg Rytterdistrikt. (Laasby Sogn, 1948, side 102-17, ill.).
- Schmidt, August F.: Fra Rytterbøndernes Dage, og Ryttergodsets salg. (Gjesten Sogns historie, 1955, side 56-61 og 61-63).
- + Munk, Holger: Rytterbonden. (1955) 377 sider, ill. (Omhandler Vordingborg Rytterdistrikt).
- Hansen, Jacob og Knud Mortensen: Hjallelse bliver ryttergods, og Kristiansdal som Ryttergods, og Ryttergodset sælges. (Dalum Sogns Historie, 1961-65, 2 bind, side 291-97, 317-28 og 11-13, ill.).
- Majvang, Arne: Turebyholm som ryttergods 1718-1747. (Dalby og Tureby sognes Historie II, 1962, side 89-97).
- Frederiksen, Svend: Ryttertiden. (Aasum. Træk af sognets historie, 1968, side 12-24, ill.).

Artikler:

- Om det kgl. Rytterdistrikts Salg i Fyen 1764. (Almennyttige samlinger XXII).
- + Knudsen, Hans: Kolding Rytterdistrikts Selvejere. (Saml. t. jydsk Hist. og Topografi, 4.Rk. 4.bd. 1924, p. 319-435).
- + Eliassen, P.: Kolding Rytterdistrikt. (Vejle amts årbog 1915, p. 105-09, ill.).
- Paludan-Müller, Astrid: Rytterdistriktets Ophævelse 1766. (Lolland-Falster årbog 1918, p. 132-33).
- Nygård, S.: Det Skanderborgske rytterdistrikt. (Aarhus Stift årbog 1919, p. 1-48).
- Hjort, F.: Bidrag til det fyenske Ryttergods's og Rytterskolernes Historie. (Odense amts årbog 1922, 15 sider, 1 kort).
- + Rockstroh, K.C.: Frederik 4's Godspolitik 1715-1720. (Hist. Tidsskr. 9 R 3, 1923, p. 1-92).
- Lebech Frederiksen, Mogens: I et jysk Rytterdistrikt 1681. (Saml. t. jydsk Hist. og Topografi 1927, 4 R 5.bd., p. 517-36).

Ryttergodser

Artikler:

Rockstroh, K.C.: Ryttere og Ryttergods i Skanderborgegnen i det 17. og 18. Aarhundrede. (Aarhus Stift årbog 1927, p. 1-19).

+ Ravn, J.J.: Fra Koldinghus Rytterdistrikt 1692. (Vejle amts årbog 1930, p. 66-72).

Thomsen, Albert: Ryttergodsbønder. Af Avnslev og Bovense Sognes Historie. (Svendborg amts årbog 1930, p. 131-63).

Kristensen, H.K.: Soldatervæsen og Stavnsbaand. (Fra Koldingfjord til Blaavandshuk. Hjemstavnsbog for Ribe Amt, 1947, p. 195-205, ill.).

Sørensen, Anders: Ryttergodset i Thy og Han Herred. (Thisted Amts årbog 1948, p. 194-204).

Ellkier-Pedersen, S.: Om Rytterskoler i Vejle amt. (Vejle amts årbog 1972, p. 9-64, ill.).

Rytterskoler

Bøger, pjecer og manuskripter:

Jensen, Thøger: Kong Frederik den Fjerdes Skoler (Rytterskolerne). (Århus 1921) 100 sider, ill.

Jensen, Chr. A. og C. Pedersen: Gjentofte og Hvidøre kongelige Skoler. 1721-1921. (1921) 119 sider, ill.

Linvald, Steffen: Fra Rytterskole til Folkeskole 1721-1971. (Gentofte 1971) 79 sider, ill.

+ Ellkier-Pedersen, Sigv.: Bogen om Rytterskoletavlerne. (1971) 120 sider, ill.

Artikler:

Roede, H.C.: Rytterdistrikternes Skoler under Fr. IV. (Vor Ungdom 1908, p. 166-82).

Alsted, J.: Sindbjerg Skoles Oprettelse (1741). (Vejle amts årbog 1924, p. 113-24).

Rockstroh, K.C.: Om Garnisonsskoler (militære Børneskoler) ved den danske Hær. (Vor Ungdom 1927, p. 153-63).

Severinsen, P.: Landsbyskolens tilblivelse i Sorø Amt. (Sorø amts årbog 1937, p. 3-78, ill.).

Larsen, Viggo: Rytterskolerne på Lolland-Falster. (Lolland-Falster årbog 1962, p. 375-97, ill.).

+ Norrie, Gordon: Militære børneskoler i København. (Hist. medd. om KBH, årbog 1966, p. 22-80, ill.).

